Прачытай сам і перадай другому.

На прастор, на шырокі разлог
Выходзі, мой народ, грамадою...
Якуб КОЛАС

№ 8 (4568)

2 лютага 2021 г.
Выдаецца з ліпеня 1995 г.
на беларускай
і рускай мовах

Выдавец:УП «Народная Воля».
Кошт — свабодны.

Народная Воля

Паводле звестак праваабаронцаў, 31 студзеня ў Мінску сілавікамі былі затрыманы каля 170 чалавек. Як толькі будзе прызначана дата новых, па-сапраўднаму дэмакратычных прэзідэнцкіх выбараў, ёсць упэўненасць, што пратэстныя акцыі спыняцца.

ПЕЧАЛЬНО!

Белорусские регионы считают убытки

Города и районы Беларуси подводят итоги 2020 года. У многих территорий потери предприятий исчисляются десятками и сотнями миллионов.

Убытки убыточных предприятий-флагманов по стране за 11 месяцев составили 6,032 млрд белорусских рублей. По сравнению с 2019 годом финансовые потери выросли более чем в 4 раза.

В Брестской области минусы у крупных и средних убыточных предприятий увеличились в 2,1 раза до 259,5 млн рублей. Доля убыточных компаний выросла с 12,6% до 14,5%.

Лидеры по размеру убытков на Брестчине – это Брест (65 млн рублей), Барановичи (67,5 млн) и Малоритский район (61,9 млн). По Бресту убытки подскочили на 43,3%, по Барановичам – в 10,2 раза, по Малоритскому району – в 4,8 раза.

В Витебской области потери убыточных предприятий возросли на 86,2% до 171,6 млн рублей, а их доля выросла с 11,9% до 12%. Первые места по убыткам в Витебской области заняли Витебск (92,5 млн рублей), Новополоцк (35,3 млн) и Полоцкий район (19,5 млн).

Относительно неплохие показатели на фоне других областей объясняются не успехами предприятий, а господдержкой. Компании АПК Витебщины в начале 2020 года получили подмогу по указу №70, что позволило им показать значительную «бумажную» прибыль.

В Гомельской области чистые убытки выросли на 63,8% до 396,8 млн рублей, а доля убыточных компаний – с 9,4% до 11,3%. Основные потери фиксируются по Гомелю, где убытки увеличились в 4 раза до 332,6 млн рублей.

В Гродненской области чистые убытки подскочили в 30 раз до 2,656 млрд рублей, а удельный вес убыточных предприятий вырос с 14,8% до 18,7%.

Основополагающая точка на карте региона – Островецкий район, в котором убытки взмыли ввысь до 2,243 млрд рублей. В этом районе возводится Белорусская АЭС.

Также крупные убытки показали предприятия Гродно (162,2 млн рублей) и Сморгонского района (151,4 млн).

В Минской области чистые потери достигли 439,9 млн рублей, что в 2,1 раза выше, чем в 2019-м. Доля убыточных компаний выросла с 14,2% до 19,2%. Самые крупные убытки образовались в Минском (99,4 млн рублей) и Червенском (46 млн) районах.

В Могилевской области чистые убытки выросли в 3,8 раза до 512,8 млн рублей, доля убыточных компаний – с 17,1% до 18,9%. Центры образования убытков на Могилевщине – это Бобруйск (196 млн) и Могилев (92,6 млн), Кричевский (67 млн) и Шкловский (66,9 млн) районы.

В Минске чистые убытки составили 1,596 млрд рублей, что в 3,1 раза выше, чем годом ранее, доля убыточных предприятий выросла с 16,6% до 22,2%. Главные убытки накопили организации промышленности (305,7 млн), транспорта (415,7 млн), гостиницы и рестораны (409,3 млн).

(banki24.by)

ПЕРАСЛЕД

Як у Навагрудку 72-гадоваму Аляксандру Сцяпанавічу Быстрыку сарвалі экскурсію па горадзе

Пенсіянер распавёў «Народнай Волі», як яго затрымалі ў мінулыя выхадныя і чаму праводзілі ў доме вобыск.

Аляксандр Быстрык – паважаны ў горадзе чалавек. Былы дырэктар СШ №5 г.Навагрудка, многія яго добра ведаюць. У мінулую нядзелю ён быў затрыманы міліцыянерамі…

– Пачынаючы з жніўня мы, людзі з актыўнай грамадзянскай пазіцыяй, кожную нядзелю збіраліся на плошчы Леніна, – кажа Аляксандр Сцяпанавіч. – Праўда, апошнім часам такіх людзей стала значна менш – на гэта паўплывалі і штрафы, і суткі адміністрацыйнага арышту, и надвор'е. Напрыклад, мяне судзілі чатыры разы, агулам далі штрафаў на 110 базавых велічынь. Хтосьці з маіх малодшых сяброў адбываў пакаранне на “сутках” у Дзятлаве, Карэлічах, Лідзе…

Каб не быць пакараным, мы вырашылі выходзіць у нядзелю на вуліцу на законных падставах – ішлі ў мясцовы краязнаўчы музей і аплачвалі там экскурсію па горадзе, у якой і бралі ўдзел. І так рабілі рэгулярна. Праўда, за намі ўпарта ходзяць сілавікі, хаця, думаю, для іх гэта таксама карысна. Хоць будуць ведаць гісторыю роднага горада.

Апошнім часам у нас адбыліся сустрэчы і з мясцовым пракурорам, і са старшынёй райвыканкама Сяргеем Федчанкам. Чыноўнікі нам далі зразумець, што ім надакучылі нашы хаджэнні па вуліцах. У выніку мяне ў мінулую нядзелю затрымалі.

– На якой падставе?

– Я яшчэ нават не дайшоў да месца збору, як да мяне падышлі міліцыянеры і адправілі ў міліцэйскую машыну, а затым адвезлі ў райаддзел. Яны нават не ведалі, куды я іду. “За што затрымалі?” – пытаюся. “Пасля патлумачым”.

Адным словам, каля гадзіны трымалі ў аддзеле, а затым паказалі санкцыю на вобыск майго дома. Маўляў, я фігурую ў нейкім відэаролiку, а таму ў межах гэтай справы вобыск і адбудзецца. У выніку дом абшукалі, хаця нічога не забралі. Думаю, што гэта быў такі акт застрашвання, каб больш не ладзілі экскурсіі.

– Больш не будзеце?

– Відаць, збяромся, бо ў мінулую нядзелю экскурсію мы аплацілі, а нам яе сарвалі. І грошы ніхто не вярнуў.

Алесь СІВЫ.

КАНВЕЕР

Суддзя Наталля Бугук за раніцу 1 лютага асудзіла 6 чалавек, у тым ліку хірурга і старшага выкладчыка БДУ

У судзе Фрунзенскага раёна Мінска **Наталля Бугук**, якая неўзабаве будзе судзіць журналістак Чульцову і Андрэеву, 1 лютага адправіла пад арышт урача, дачку фінансавага аналітыка, а ўсяго пяць чалавек.

Сяргея Броўку затрымалі паводле ч.1 арт.23.34 КаАП нібыта за сцяг на балконе, які міліцыянты ўбачылі 29 студзеня. Урач на судзе сказаў, што такім чынам праявіў сваю грамадзянскую пазіцыю, піша канал «Вясна назірае».

Хірург уваходзіць у адміністрацыю дваровых чатаў «Жудро-суседзі» і «Тарасава». Пра яго затрыманне 30 студзеня паведаміла прадстаўніца МУС **Вольга Чамаданава**. Падчасператрусу з яго кватэры сілавікі вынеслі камп'ютарную тэхніку і «пратэставую сімволіку». Раніцай 1 лютага яму прысудзілі 15 дзён арышту.

Агулам за першую палову дня 1 лютага Наталля Бугук паспела прысудзіць па 15 дзён арышту шасці асобам, у тым ліку **Наталлі Іосуб**, дачцэ фінансавага аналітыка Вадзіма Іосуба, і старшаму выкладчыку кафедры фізічнай электронікі і нанатэхналогій Белдзяржуніверсітэта Паўлу Пятрову. Адной затрыманай Бугук прысудзіла штраф у 870 рублёў.

9 лютага суддзя, якая адправіла за краты Сяргея Броўку, будзе судзіць палітзняволеных – журналістак Дар'ю Чульцову і Кацярыну Андрэеву – паводле крымінальнага артыкула.

З-ЗА КРАТАЎ

Юлія СЛУЦКАЯ: «У мяне ўсё добра, наколькі гэта магчыма…»

Дачка заснавальніцы “Прэс-клуба” распавяла, пра што піша маці.

Нагадаем, што кіраўнік “Прэс-клуба” **Юлія Слуцкая** *(на фота)* была затрымана ранкам 22 снежня ў аэрапорце, калі вярталася ў Беларусь.

Зараз яна знаходзіцца ў СІЗА на Валадарскага

“Мама трымаецца добра, перадае ўсім прывітанне і дзякуе за падтрымку”, – паведаміла дачка Юліі Слуцкай Аляксандра. І працытавала некаторыя вытрымкі з лістоў маці.

Пра ператрусы

– Падчас ператрусаў нас усіх, акрамя дзяжурных, выводзяць у карцар. Гэта памяшканне метр на тры з паловай. У далёкім канцы – прыбіральня. Над ім замест зліву – кран з вадой. Адным словам, гэта яшчэ і рукамыйніца. Замест вентыляцыі над унітазам дзірка, ацяплення няма. Вялікая сырасць і холад. Драўляная дошка-ложак на дзень прыкручваецца да сцяны.

Вяртаемся ў зруйнаваную камеру. Сумкі з-пад ложкаў выцягнулі, матрацы загарнулі, рэчы выкінулі на ложак.

Пра побыт

– Па панядзелках у нас лазня, туды трэба ісці па вуліцы. Дзяўчаты ідуць у халатах і гумовых тапках на босую нагу. Я апранаю шкарпэткі і спартыўны касцюм. На 8 чалавек пяць кранаў. Душа няма, проста льецца струмень вады. На тое, каб памыцца, у нас 20 хвілін. Уключаючы распрананне і апрананне.

У мяне ўсё добра, наколькі гэта магчыма. Адзін дзень хварэла, але з лекамі, якія ты мне перадала, вельмі хутка выкараскалася. Толькі кашаль не спыняецца. Але, напэўна, гэта рэакцыя арганізма на нікацін.

Упарта працягваю трэніравацца два разы ў дзень. У любых умовах.

У камеры ёсць свой заведзены парадак. Шмат дробных правілаў, якія палягчаюць прымусова-сумеснае жыццё. Напрыклад, той, хто ідзе ў прыбіральню, уключае ваду. Кожны раз выціраем сурвэткамі пасля сябе ўнітаз, выціраем падлогу.

Працягваецца крызіс з лістамі. Мы ўжо месяц не атрымлівалі ніякіх вестак з дому. Усе на нервах. Пару раз прынеслі некалькі паштовак без зваротных адрасоў ад чужых людзей.

Трэба прызнаць, што калі ёсць яшчэ людзі, якія атрымліваюць інфармацыю толькі з тэлевізара, то прамыванне мазгоў выдатнае. Пачынаю заўважаць, што паддаюся нават я, вельмі добра дасведчаная, што гэта паралельная рэальнасць.

Пра сакамерніц

– У нас у камеры зараз 8 чалавек. Тры чалавекі – па наркатычным артыкуле, астатнія – палітычныя. Адна дзяўчынка ўжо атрымала 12 гадоў, цяпер ідуць апеляцыі.

У турму яна трапіла ў першы раз, дома яе чакаюць двое маленькіх дзяцей. Жах! Яшчэ большы жах, што ўсе, уключаючы палітычных, маральна рыхтуюцца адбываць пакаранне ў Гомельскай калоніі.

Распавяду пра дзяўчат у камеры. Тоня. Была валанцёрам “Краіны для жыцця”. Муж цяпер у гэтай жа турме. За двума маленькімі дзецьмі глядзяць бацькі. Ёй за 30 год. Вельмі спакойная, упэўненая, пісьменная.

Маша – актыўны ўдзельнік студэнцкага руху. Вучылася ў Акадэміі мастацтваў. Зусім юная, тоненькая. Ідэалістка.

Саша – ёй ледзь за 20, яна сірата. Падобная на маленькага фламінга (у галаве ружовыя пасмы). Вельмі разумная, добра малюе. Яна валанцёрка, выкідала мяшок са смеццем, які збірала за пратэстоўцамі. Яе хочуць абвінаваціць у будаўніцтве барыкад. Хутка суд.

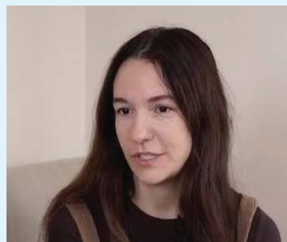
Аліна. Укусіла за нагу міліцыянта ў РУУС, які заламаў ёй рукі.

Вось такая кампанія…

Сяргей ЗАБЛОЦКІ.

КРИК ДУШИ

Ольга КУЧЕРЕНКО, сестра Романа Бондаренко:

– Чем дальше, тем больше открывается правды. И я уверена, что еще много чего другого всплывет. Одно невозможно никак принять: УБИТ МОЙ БРАТ! Какие-то люди решают, что им позволено лишать жизни другого человека. Это жизнь человека! ЖИЗНЬ!!!

Неужели с мыслью, что ты преступник, убийца, пособник убийства, возможно спокойно жить?! Я не хочу видеть этих людей. Но я с удовольствием взглянула бы в глаза их родителям!

АСОБА

Мікола КУПАВА: «Бел-чырвона-белы сцяг непадсудны, гэта прызнаны народам нацыянальны сімвал»

Генеральная пракуратура Беларусі паабяцала прызнаць бел-чырвона-белы сцяг экстрэмісцкай сімволікай. Нібыта ідучы насустрач “неабыякавым грамадзянам”, якія звярнуліся ў гэта ведамства з адпаведным хадайніцтвам. Мы вырашылі пацікавіцца, як да такой ініцыятывы ставіцца Мікола КУПАВА – аўтар эталона дзяржаўнага бел-чырвона-белага сцяга, прынятага Вярхоўным Саветам у 1991 годзе. Тым больш для нашай сустрэчы была яшчэ адна, куды больш прыемная, нагода – 75-годдзе мастака.

– Спадар Мікола, найперш скажыце, як вы сябе пачуваеце пасля перанесенага ў снежні каранавіруса? Здаецца, і ў бальніцы давялося паляжаць?

– Так, у мінскай шостай бальніцы, якая пераабсталявана пад каранавірусных пацыентаў. Цяпер пачуваюся нармальна. Мне пашанцавала, што я не запусціў хваробу: патэмпературыўшы некалькі дзён, выклікаў “хуткую” і адразу трапіў у бальніцу. Дзякуй дактарам, там было вельмі добрае лячэнне, кіслародныя апараты даступныя. Палячыўся, падыхаў кіслародам два тыдні, а потым мяне завезлі ў Аксакаўшчыну на падмацаванне. Арганізм цалкам аднавіўся. Пакуль я лячыўся, сын перахварэў дома. Таксама, здаецца, без наступстваў.

– Я застаў вас за працай. На мальберце – нейкая старасвецкая бітва вымалёўваецца. Што за баталія?

– Бітва пад Хацінам 1621 года, дзе сустрэліся войска Польшчы і Вялікага Княства Літоўскага, з аднаго боку, і турэцка-татарская армія – з другога. Аб’яднаным войскам кіраваў наш суайчыннік вялікі гетман Ян Караль Хадкевіч – і разбіў туркаў. Сёлета мы адзначаем 400-я ўгодкі той бітвы. Восенню мы, мастакі, плануем зладзіць выставу, запрасіўшы палякаў, украінцаў і літоўцаў. Значэнне Хацінскай бітвы не меншае, чым Грунвальдскай, уся Еўропа тады з палёгкай уздыхнула. Тагачасны Папа Рымскі нават распарадзіўся штогод служыць у касцёлах імшу ў гонар перамогі Хадкевіча, і яна служылася – па ўсёй Еўропе – аж да канца XIX стагоддзя.

– Над войскам Яна Хадкевіча відны бел-чырвона-белыя сцягі, якія Генеральная пракуратура Беларусі днямі паабяцала прызнаць экстрэмісцкімі і фашысцкімі. Калі будзе прыняты адпаведны заканадаўчы акт, за выкарыстанне сцяга будзе ўведзена крымінальная адказнасць. Як вы да гэтага ставіцеся?

Мікола Купава ў “кампаніі” з князем Альгердам.

– Як да нябачанага дасюль дурноцця. Як можна забараніць сцяг, за якім – стагоддзі гісторыі? Пры чым тут нейкія немцы, пры чым паліцаі? Упершыню бел-чырвона-белы сцяг з’явіўся на гравюры 1444 года! На той гравюры – бітва з туркамі пад Варнай, у якой таксама ўдзельнічалі войскі ВКЛ. Бел-чырвона-белыя сцягі масава паказаны на славутай карціне “Бітва пад Оршай 1514 года”. У 1917-м, яшчэ да абвяшчэння БНР, вайскоўцы-беларусы былой царскай арміі ўпрыгожвалі свае мундзіры бел-чырвона-белымі стужкамі і значкамі. Таму Клаўдзій Дуж-Душэўскі ў 1918-м, ствараючы сцяг для БНР, нічога не выдумляў, ён проста ўзяў правераны стагоддзямі сімвал. Помню, як у 1990 годзе ў Полацку ўладыка Філарэт па нашай просьбе ўрачыста асвяціў бел-чырвона-белы сцяг, які праз год стаў дзяржаўным. Бел-чырвона-белыя палоскі, якія сімвалізуюць кроў Хрыста, абавязкова прысутнічаюць на епіскапскім аблачэнні. Дык што, Генеральная пракуратура цяпер і Хрыста будзе судзіць?!

– Пракуратура тлумачыць, што з просьбай прызнаць нацыянальны сцяг экстрэмісцкім да яе звярнуліся “100 неабыякавых грамадзян”. Але толькі за адны суткі петыцыю ў абарону сцяга падпісалі 50.000 чалавек.

– Гэта яшчэ раз сведчыць, што бел-чырвона-белы сцяг прыняў увесь народ. Генеральная пракуратура павінна зразумець, што нашы нацыянальныя сімвалы непадсудныя, яны аб’ектыўна існуюць у нашым жыцці незалежна ад палітычнага надвор’я на вуліцы.

– Вы ж аўтар эталона дзяржаўнага бел-чырвона-белага сцяга. Помніце, як ён ствараўся?

– Як такое забудзеш? У параўнанні з працай аўтара эталона дзяржаўнага герба мая была больш сціплай – трэба было выбраць дакладны чырвоны колер (ён жа мае розныя адценні) і вызначыць прапорцыі шырыні тканіны ды яе даўжыню. Помню, як да нас у камісію Вярхоўнага Савета прыходзілі спецыялісты з Мінскага камвольнага камбіната, усё ўдакладнялі, каб тут жа запусціць сцягі ў вытворчасць. Іх жа для ўсёй краіны патрэбна было безліч.

– Нядаўна ў букіністычнай краме мне трапілася на вочы аздобленая вамі кніга для дзяцей “Сіняя світа налева пашыта”. Я звярнуў увагу, што на малюнках там някідкія, але заўважныя бел-чырвона-белыя сцягі, а год выдання – 1986. Як вам удавалася нават у савецкі час прапагандаваць нацыянальную сімволіку?

– Вось жа неяк удавалася. Што да згаданай вамі кніжкі, то там была цэлая гісторыя. “Крамолу” на яе старонках заўважыў сам загадчык аддзела культуры ЦК КПБ Іван Антановіч (а ён за ўсімі ідэалагічнымі праявамі вельмі пільна сачыў) і даў каманду зняць кніжку з продажу. Ёю займалася адмысловая камісія, куды мяне выклікалі. І так сталася, што на мой бок сталі гісторыкі, патлумачыўшы парторгам розных узроўняў, што ніякага супярэчання гістарычным фактам на малюнках яны не бачаць.

– А кніжку ў продаж вярнулі?

– У кнігарнях я яе больш не бачыў. Частку накладу, відаць, пусцілі пад нож. Але няма ліха без дабра. Маёй “Сіняй світай...” зацікавіліся ў... Індыі. Індусам спадабалася кніжка, і яны тут жа, у Беларусі, заказалі яе перавыданне па-англійску – для замежжа. З шыкоўнай паліграфіяй. Тут ужо Антановіч умяшацца не мог. Помню, як да мяне прыбег мастак Генадзь Сокалаў-Кубай: “Мікола, твая “Сіняя світа...” прадаецца ў “Цэнтральнай” кнігарні”. Я хуценька паехаў і набыў цэлы пакунак. Так што Індыя паспрыяла, каб наш сцяг пабачылі ва ўсім свеце.

– Відаць самы тыражаваны ваш твор – гэта выява Пагоні на фоне бела-чырвона-белага сцяга, змешчаная на канверце яшчэ савецкага часу ў 1990 годзе. Мільённы наклад! А ў гэтым выпадку хто паспрыяў?

– Гэты канверт выйшаў у свет па ініцыятыве геральдыста Анатоля Цітова, светлая яму памяць. Ён падаў заяўку, і тады яшчэ саюзнае Міністэрства сувязі пагадзілася. Самае цікавае, што я паказаў Пагоню на фоне карты, якую склаў прафесар Пецярбургскага ўніверсітэта Яўхім Карскі. Гэта так званая карта “белорусского племени”, дзе Смаленшчына і Браншчына прызнаны беларускімі. Канверт з Беларуссю ад Беластока да Смаленска мільённым накладам быў надрукаваны ў Пензе, і ніхто ў мяне не спытаўся, што там за карта намалявана. А яна для нас вельмі важная, бо БНР была абвешчана якраз на аснове той карты. А ў 1991 годзе выдавецтва “Беларусь” замовіла мне паштоўку з нацыянальнымі гербам і сцягам. Потым былі заказы на маркі – таксама з нацыянальнай сімволікай...

– За якую ўжо сёння, да рашэння Генеральнай пракуратуры, штрафуюць і кідаюць за краты. Напрыклад, 18-гадовая Сафія Малашэвіч, якая размалявала шчыты амапаўцаў нацыянальнымі колерамі, атрымала два гады калоніі.

– І за што? Якую шкоду яна прычыніла дзяржаве? Тыя палоскі са шчытоў за пяць хвілін змылі. Так не павінна быць!

– Ваш калега і сябра Яўген Кулік намаляваў партрэт Міколы Гусоўскага з... сябе. А ў вас падобнай спакусы пры стварэнні партрэтаў вялікіх князёў ВКЛ не ўзнікала?

– Не, як кажуць, не ўдаўся тварам. А калі Яўген працаваў над Гусоўскім, то мы з сябрамі неаднойчы збіраліся ў яго майстэрні і абмяркоўвалі, як павінен выглядаць аўтар славутай “Песні пра зубра”. Прыжыццёвых жа выяў не захавалася. І гэта мы сказалі Куліку: слухай, Яўген, тваё аблічча вельмі падыходзіць. Тады ж, да 500-годдзя Гусоўскага, выйшла яго паэма, а мы ў Саюзе мастакоў зрабілі шыкоўную выставу. Прыемна ўспомніць – гэта быў сапраўдны фурор!

– Вы настолькі жылі айчыннай гісторыяй, што нават імёны сваім дзецям далі гістарычныя – Вітаўт і Рагнеда. Стаўшы дарослымі, яна за гэта бацьку не папракалі?

– Не папракалі. Вітаўт сказаў, што любіць сваё імя, Рагнеда трохі менш інфармацыі мела, але, калі я расказаў ёй пра полацкую князёўну Рагнеду, яна супакоілася. Памятаю, як Вітаўта не хацелі запісваць у загсе. Я разлаваўся, узяў бланк і сам усё напісаў. З Рагнедай ужо было прасцей – ішоў 1992 год, і чыноўнікі вучыліся шанаваць гісторыю сваёй краіны.

– Вы аздобілі каля 40 кніг, некаторыя з іх да гэтай пары перавыдаюцца з вашымі ілюстрацыямі – напрыклад, “Лебядзіны скіт” Уладзіміра Караткевіча ці “Судны дзень Скарыны” Міколы Арочкі. А ці ўдаецца вам супрацоўнічаць з дзяржвыдавецтвамі сёння?

– Ужо гадоў дзесяць выдавецтвы да мяне не звяртаюцца. Што да прыгаданага вамі “Суднага дня Скарыны”, то яго перавыдалі без майго ведама, парушыўшы аўтарскае права. Там якасць – ніжэй за нуль, гэта проста здзек з таго, што зрабіў мастак. Гэта, дарэчы, не адзінкавы выпадак. Месяцы два таму я пабачыў у краме хлеб пад назвай “Літоўскі”, на ўпакоўцы – мая гравюра “Вільня”. Выпякаюць яго на Ваўкавыскім хлебазаводзе. Дазволу ў мяне ніхто не пытаўся, фактычна, укралі мой твор.

– Дык няхай бясплатна вас хлебам забяспечваюць! Ён хоць смачны?

– Смачны, але ж так не робіцца. Няхай выкарыстоўваюць, я не супраць. Але няхай спачатку разлічацца. Я буду гэтага дамагацца.

– Гэта, па-мойму, ужо не першы выпадак у вас?

– Не першы. Неяк у Гомелі выпусцілі гарэлку “Вітаўт” з маім партрэтам князя на бутэльцы. Тады я выйграў суд.

– А завод у дасудовым парадку не прапаноўваў вам скрынь дзесяць гарэлкі бясплатна?

– А навошта мне столькі? Паводле рашэння суда я атрымаў грашовую кампенсацыю.

– *“На сход, на ўсенародны, грозны, бурны сход / Ідзі, аграблены, закаваны народ!”* – заклікáў Янка Купала. А што вы думаеце пра “усебеларускі сход”, які мае адбыцца ў Мінску?

– Туды ўлада збярэ сваіх людзей, прадстаўнікоў дэмакратычных сіл там ніхто не чакае. Калі б гэта быў сапраўды ўсебеларускі сход, то на ім мусілі б быць прадстаўнікі і апазіцыйных партый, і розных грамадскіх рухаў.

– Уявім сабе такую сітуацыю. У зале – тры тысячы чалавек, на ўсю сцяну лозунг “За сильную и процветающую Беларусь!”, а на трыбуне – Мікола Купава. Што б вы сказалі людзям, якія сабраліся?

– Цяжка такое ўявіць... А сказаў бы я вось што. Беларусь можа квітнець толькі пры дэмакратычным ладзе, калі выконваецца закон. Квітнеючая і незалежная Беларусь – гэта найперш нацыянальная школа, якой фактычна няма, гэта культура на аснове старажытных традыцый, гэта свая гісторыя ў падмурку... Але чаго я на тым сходзе не бачыў? Лепш я папрацую над сваімі творамі. Гэта для мяне важней.

– Калі б вам было дазволена на сваё 75-годдзе атрымаць ад Бога нейкі падарунак, што б вы папрасілі?

– Папрасіў бы, каб Беларусь стала свабоднай, сапраўды незалежнай і беларускамоўнай краінай і каб усе беларусы ёю даражылі. У саюзе з Расіяй незалежная Беларусь – гэта блеф. Масква заўжды будзе трымаць нас у кабале.

– Дык гэта просьба для ўсяго народа. А для сябе асабіста?

– Тое самае папрасіў бы. Гэта для мяне асабіста. І для ўсіх.

Міхась СКОБЛА.

СІТУАЦЫЯ

Алесь Пушкін: «Калі б быў дома, без бойкі сцяг не аддаў бы...»

Вядомы мастак распавёў “Народнай Волі”, як у мінулыя выхадныя з яго дома міліцыянеры здымалі бел-чырвона-белы сцяг.

– Відаць, спецыяльна вырашылі зняць сцяг у маю адсутнасць, каб мяне не арыштоўваць, – *кажа* ***Алесь ПУШКІН***. – Бо без бойкі я яго не аддаў бы.

Але мяне не было, і бел-чырвона-белы сцяг быў гвалтоўна зламаны, хаця да гэтага 24 гады лунаў над маёй хатай і нікому не перашкаджаў.

Напярэдадні старшы інспектар Крупскага РУУС **Дзмітрый Мікалаевіч Дзяго** патэлефанаваў маёй жонцы і запытаўся, дзе яна знаходзіцца. Тая была ў краме, міліцыянер сказаў, каб ішла дадому. Яна прыйшла і ўбачыла, што ля хаты стаяць “вышка” і міліцэйская машына. Коратка паведамілі, што прыехалі здымаць сцяг. Яна ім у адказ: “Дачакайцеся мужа, ён прыедзе праз дзень”. Зараз я працую на Магілёўшчыне, ў Жылічах Кіраўскага раёна, на рэстаўрацыі палаца Ігната Булгака. Але ніхто чакаць не стаў.

– А што са сцягам? Забралі?

– І сцяг, і герб “Пагоня”, які знаходзіўся на франтоне, жонцы аддалі пад распіску да суда. Значыць, збіраюцца мяне яшчэ і судзіць.

– Ці будзеце зноў вывешваць сцяг над хатай?

– Пакуль не буду, бо што нам застаецца? У нас і так беларускамоўная сям’я, мы ўсе гамонім на роднай мове, а ў хаце святыні вісяць разам з бел-чырвона-белымі сцяжкамі. Таму мы ў любым выпадку застаёмся свядомымі беларусамі.

Ну ўздыму я зноў над дахам сцяг, і што далей? Плаціць 30 базавых велічынь? Альбо прыедуць міліцыянеры, будзе канфлікт, распачнецца бойка. Затым могуць не толькі 15 сутак даць, але і распачаць крымінальную справу. Таму, відаць, не варта бегчы з кулакамі на танк.

– Вы казалі, што сцяг вісеў 24 гады...

– Так, з 1997 года, і не было ніякіх прэтэнзій ні з боку міліцыі, ні з боку пракуратуры. І зараз я, відаць, напішу заяву ў пракуратуру, прыкладу відэа таго, як здымалі сцяг, і запытаюся: на падставе якога канкрэтна закона гэта зроблена? Я разумею, што зняць бел-чырвона-белы сцяг – гэта не асабістая ініцыятыва таго ж міліцыянера Дзяго, загады ідуць ад куды больш высокага начальства. Вы ж бачыце, да чаго дайшло: хочуць прызнаць нацыянальную сімволіку экстрэмісцкай.

Дарэчы, жонка сказала, што міліцыянеры былі дастаткова добразычлівыя, не было з іх боку ніякай агрэсіі. 24 гады ім не было ніякай справы да гэтага сцяга, але відавочна, што зараз загады пайшлі зусім іншыя. Тым, хто наверсе, патрэбна знішчыць апошнія бастыёны Беларушчыны.

Алесь СВЯТЛАНІЧ.

P.S. *Я звярнуўся да начальніка Крупскага РУУС* ***Дзмітрыя Фіцкевіча*** *з просьбай патлумачыць, на якіх законных падставах сцяг знялі з прыватнага дома, але той адмовіўся нешта каментаваць і параіў звяртацца ў прэс-службу МУС.*

КАМЕНТАРЫЙ ЮРЫСТА

Валянцін СТЭФАНОВІЧ, праваабаронца:

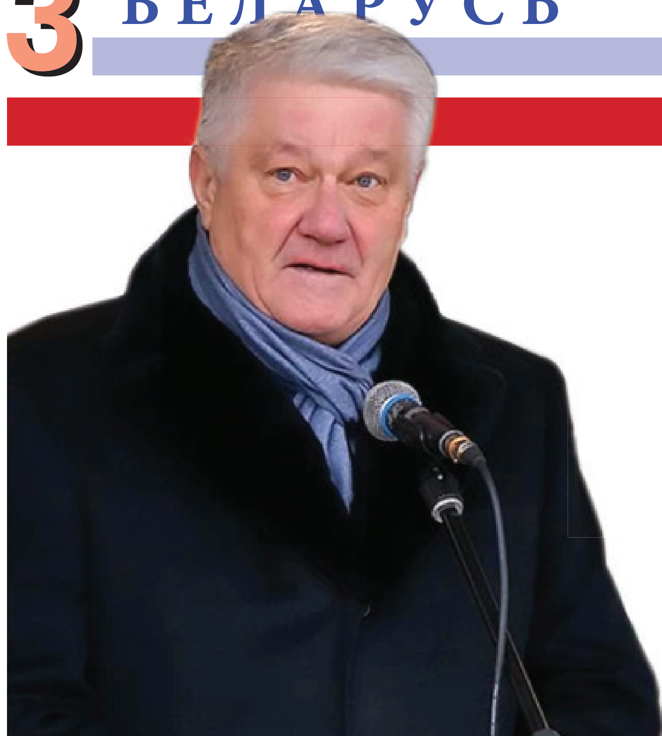
– Гэтая сітуацыя ўпісваецца ў тэндэнцыю апошняга часу. Ужо ёсць шэраг спраў з прыцягненнем людзей да адміністрацыйнай адказнасці за тое, што на балконах іх кватэр былі бел-чырвона-белыя сцягі альбо на вокнах меўся ўзор такой афарбоўкі. Гэта лічыцца як быццам правядзеннем несанкцыянаванага пікета.

З прававога пункта гледжання такая сітуацыя – абсурд, бо ўласная кватэра альбо прыватны дом – гэта не публічная тэрыторыя, а таму не датычыцца ніякіх масавых мерапрыемстваў. Сцяг на балконе ці на даху хаты можна разглядаць як выказванне свайго ўласнага меркавання ці грамадзянскай пазіцыі, але, згодна з Міжнародным пактам аб грамадзянскіх і палітычных правах, гэта не з’яўляецца парушэннем закона.

Апошнім часам ідуць размовы аб прызнанні бел-чырвона-белага сцяга экстрэмісцкай сімволікай, і калі такое адбудзецца, то да адказнасці будуць прыцягваць, нават калі вы яе размяшчаеце у сваёй машыне альбо на доме. Але ж пакуль гэта не ўзаконена. Таму і прымяняюць норму, якая дазваляе караць за “несанкцыянаваныя пікеты”. Хаця, паўтаруся, тэрыторыя прыватнага памяшкання – гэта не публічнае месца, а масавыя мерапрыемствы могуць адбывацца толькі ў публічных.

Народная Воля
http://www.nv-online.info
2 ЛЮТАГА 2021 г.

ОТКРОВЕННЫЙ РАЗГОВОР

Олег СУКОНКО:

«Нужно давать честную статистику по коронавирусу!»

Олег Суконко – не только доктор медицинских наук, профессор, заслуженный врач Беларуси, лауреат Государственной премии, он еще и член Совета Республики. Значит, должен быть среди участников так называемого Всебелорусского народного собрания.

Намерен ли он там выступить, открыто сказать о беспрецедентном прессинге на медиков, озвучить все требования из открытого письма врачей, под которым подписались больше четырех тысяч человек?

– Олег Григорьевич, вас назначили главным по коронавирусу в Могилевской области. Расскажите, как там идут дела, есть успехи?

– Меня назначили, я съездил туда, мы наметили планы, а потом я ушел на больничный – позвоночник на охоте сломал. И сейчас всё еще восстанавливаюсь.

– Как это вы так умудрились?

– Ну вот так: там спуск небольшой был, ноги поехали вперед, и я всем своим весом приземлился на пятую точку. И первый поясничный позвонок сломался.

А в Могилевской области мы наметили глобальный план действий. Я встречался и с губернатором, и со всеми его заместителями. Они неплохо работают, но инфекционная больница – старая, нужна новая.

Мое личное мнение такое: загружать больницы общего профиля ковидными больными – это неквалифицированно. Должны быть специальные инфекционные клиники, и я об этом докладывал Наталье Кочановой – нужна специальная программа этого направления. Во главе с РНПЦ эпидемиологии нужно давать нормальную, правильную, честную статистику по коронавирусу и от нее исходить. Никто не должен бояться этой статистики! Сколько у нас по-настоящему людей больны ковидом? Ни вы, ни я не знаем точного ответа.

– А вы поднимали вопрос про статистику в верхах?

– Я не просто поднимал, а наехал по этому поводу на нынешнего и предыдущего министров здравоохранения. Я спрашивал: где конференция по итогам первой волны коронавируса? Почему не провели, не объяснили, не сделали выводы? Это самое важное – сделать вводы, наметить программу, понять, что делать дальше. Коронавирус никуда не денется. Значит, должна быть госпрограмма масштабная, включающая строительство, перестройку, ремонт всех инфекционных больниц. И штаб должен возглавлять главный эпидемиолог страны, директор РНПЦ эпидемиологии, которого не слышно и не видно. Не устраивает он вас – так поменяйте. И в этом центре должна определяться генетическая структура вирусов, которые у нас циркулируют. Надо знать, будет на них действовать российская вакцина или нет. Это большие исследования! Нужно обстоятельно этим заниматься, структуру выделить, деньги, потому что это только начало – допускаю, что коронавирус будет и в следующем году, он лишь изменит свою природу. Моя точка зрения как бывшего онколога (я сейчас не работаю), что это искусственная вещь, созданная за рубежом, и она будет циркулировать постоянно. А потом еще что-то придумают. И мы должны быть готовы к этому очень серьезно.

Да, у нас ведут борьбу с этим вирусом, но надо, чтобы это делалось на высочайшем уровне. Надо серьезно заниматься проблемой, а не просто тушить пожар.

Не знаю, может, и Лукашенко о моих словах доложили, но после этого моего выступления со мной стали как-то холодно здороваться. Люди должны знать правду! Так было у нас в онкологии, когда я работал. Мы вели статистику, дублировали ее. У нас же есть национальный статистический комитет…

– …который вообще перестал публиковать данные по смертности.

– У нас привыкли всё прятать, чтобы всё было якобы тип-топ. А в онкологии мы свою статистику вели, у нас был специальный отдел в РНПЦ, и мы следили за каждым больным. И, исходя из конкретных цифр, уже принимали решение, как нам развиваться, что строить, куда двигаться. Может, я не прав, но, как практик, считаю, что так надо делать. Но у нас нет людей, которые способны сказать высокому начальству, что это нужно.

– Так вы же сенатор, можете всё это озвучить на Всебелорусском собрании. И вы хороший оратор.

– А стоит ли?..

– Вы же знаете об открытом письме врачей, в котором выдвинут ряд серьезных требований к власти. Вы его подписали?

– Не подписывал и, честно говоря, даже не читал. Я как сенатор даже не вмешивался в это. Сидел тихо.

– Хотя, как сенатор и авторитет в медицине, как раз и должны были не отмалчиваться, а сказать свое слово.

– Вы видели на днях новости, как Лукашенко выступал? Там генералы сидели и дрожали, глаз не поднимали, когда он говорил, что всех нужно за коррупцию посадить и отобрать всё до последней нитки!

– К генералам, конечно, есть вопросы. Но, кажется, именно на этом совещании Лукашенко впервые признал: мол, парни, у нас с вами тоже косяков хватает. Мне хотелось бы, чтобы эти слова на свой адрес принял не только генеральный прокурор, но и сидевший там председатель Верховного суда Валентин Сукало. Потому что то, что сегодня творится в судах, – это всё происходит с его молчаливого согласия.

– Сукало не будет выступать, поэтому он до сих пор на этой должности. Всё определяет Лукашенко.

– Так может, вам, в отличие от дрожащих генералов, всё же стоит выступить на Всебелорусском собрании и назвать вещи своими именами?

– Наверное, кроме меня никто и не скажет…

– У меня к вам еще один деликатный вопрос. На вашей странице на сайте Совета Республики в графе «Адрес и служебный телефон» указано: административное здание на пересечении МКАД и Логойского тракта. Это почти как у Чехова – на деревню дедушке! Там же указано, что вы являетесь заместителем руководителя по связям с общественностью ЗАО «Выставочный центр «Аквабел»…

– Я уже директор, меня повысили!

– А почему вы, известный онколог, доктор наук, ушли из медицины?

– Меня ведь эвакуировали. И постарались, чтобы меня нигде больше не было.

– Было много разных слухов по этому поводу, в том числе и о ваших непростых отношениях с бывшим министром здравоохранения Караником…

– С Караником у нас личная неприязнь. Причем серьезная. Я считаю, что он редкий первостатейный демагог. Это Качанова его ввела… Когда меня просили дать ему характеристику, я сказал: могу написать большими буквами на листе, но это будет нехорошее слово.

А когда он пришел в министерство, меня выкинули без права трудоустройства.

– Я еще как-то могу понять про государственные клиники, но ведь есть куча частных…

– Я без дела не сижу. Пытаюсь создать свой институт косметологии и пластической хирургии. Есть возможности, есть финансирование. Но в течение года уже не можем получить место, где мы хотели строить.

– Вы онколог, почему вдруг пластическая хирургия и красота?

– Я не могу сейчас все карты раскрывать…

Еще я консультирую в одном из областных частных центров по поводу создания центра по раннему выявлению рака. Если всё получится, то каждый сможет обследоваться на наличие рака в организме. Так что работой я себя завалил. Мне интересно в этом направлении двигаться, новая стезя.

– Наверное, сейчас чувствуете себя более свободным?

– Да.

И раз уж я коснулся темы пластической хирургии, то могу сказать откровенно: у нас ее на настоящем уровне нет – ни государственной, ни частной. Но это тема для отдельного разговора, может, дам отдельное интервью, когда начнем строить.

– Вы говорите, что у вас с прежним министром здравоохранения сложные отношения. А с нынешним?

– Нынешний, видимо, на меня разобиделся, когда я очень резко выступил по поводу сосредоточения всех средств, оснащения и переоснащения клиник. Он тогда еще не был министром. Может, подумал, что я претендую на этот высокий пост.

– Но сейчас его мечта сбылась, он в статусе…

– К сожалению, он не способен ничего поменять и продвинуть. Там нужно менять тотально всё министерство и брать нормальных профессионалов. А многих ушли…

– Кстати, о профессионалах. Открытое письмо медиков подписало немало авторитетных людей. Тот же экс-глава РНПЦ «Кардиология» академик Мрочек…

– Мрочек?.. После того как я очень жестко выступил против Караника на одной из коллегий Минздрава, где меня хотели распять, Мрочек сказал мне: ну зачем ты так резко? Я предлагал тогда ему и другим коллегам написать коллективное письмо А.Лукашенко о том, что происходит. Не рискнули. А потом видите, как получилось…

– А могли бы вас, конечно, послушать…

– Никто не хотел слушать. А может, потом и не дали бы мне даже в частных структурах работать, и средств к существованию вообще не было бы.

– Да ладно, вы же столько лет при должности и при статусе, какая-то подушка финансовой безопасности у вас должна быть.

– Кстати, сильно искали и проверяли всё, что у меня есть. Видимо, хотели посадить. Еще при Каранике было, 70 человек проверяло – ничего не нашли! Уволили меня по статье «Без объяснения причины увольнения» – оказывается, есть такая статья для руководителей.

– С другой стороны, слава Богу, что на свободе!

– Да, это самое главное!

– Говорят, болезни неслучайно приходят, и если уж хворь уложила тебя в постель, значит, Вселенная дает время подумать, что ты делаешь не так, поразмыслить над всем, что происходит в твоей жизни, расставить приоритеты…

– Грехи наши!.. И зависть человеческая.

– Вы завидуете кому-то?

– Я – нет, а вот мне завидуют.

– Коронавирус вас миновал?

– Нет, переболел. Не тяжело, но средне.

– Что вы думаете по поводу вакцинации? Я смотрю, что даже среди врачей мнения по этому вопросу полярные…

– Вопрос очень сложный…

Мое мнение: надо вакцинироваться. И именно российской вакциной. Она поднимает общий иммунитет. Да, могут быть осложнения, но она неспецифическая, действует на иммунитет.

– Не известно же, как потом аукнется эта иммунная активизация…

– В химиотерапии есть новое направление, еще когда я уходил, мы им занимались: берется своя опухоль, таким образом создается антитело против рака, которое борется с раковыми клетками, оставшимися в организме, путем воздействия на иммунитет. Это чрезвычайно перспективное направление в онкологии! Я хотел у нас его развивать…

Поэтому мое личное мнение по поводу вакцины от ковида: прививаться надо, это стимулирует иммунитет. Причем прививаться надо не только тем, кто не болел, но и тем, кто перенес коронавирус. Если анализ показал, что после болезни антител много, значит, можно какое-то время не прививаться. Поэтому, по моему умозаключению, тем, кто перенес коронавирус, можно один раз вводить вакцину, а кто не перенес – два раза. И я именно за российскую вакцину. Я знаю, что серьезные люди работали над ее созданием.

– Олег Григорьевич, а почему вас отправили именно в Могилевскую область бороться с коронавирусом?

– Понятия не имею! С другой стороны, какая мне разница? В Могилевской области у меня хорошие отношения с губернатором Леонидом Константиновичем Зайцем – так что я даже рад был! Мы с ним на охоте познакомились еще в те далекие времена, когда он где-то в Молодечно работал. И с тех пор подружились.

– Он случайно не был на той охоте, которая стала для вас печальной?

– Нет, это я на своей базе упал.

Когда президент дал клич о восстановлении малой родины, я откликнулся. Жена умерла пять лет назад, и я оказался… Почувствовал, что надо мне что-то делать, чем-то заняться. Поехал на свою родину в Витебскую область, где предки мои захоронены. В той деревне – церковь середины XVIII века, и недалеко – усадьба моих родителей. Речки и пруды там все заросли… Короче, начал я всё это восстанавливать. И уже четыре года этим занимаюсь. Друзей привлек – они помогли, сделал хорошую охотничью базу. И решил устроить открытие. Пригласил всех местных охотников, была такая классная охота! Если бы я еще не сломал позвонок… Не повезло, конечно…

– Сразу поняли, что перелом?

– Конечно. Когда сверху вниз падаешь – это, как правило, компрессионный перелом. Если ноги-руки двигаются, в туалет ходишь без проблем, значит, нет нарушения тазовых органов. Мне повезло, что сдавило просто позвонок, обошлось без нарушения спинного мозга и нервов. Побаливает еще спина, но заживет! Я уже хожу, двигаюсь. Вот сейчас пришел из бассейна – проплыл полкилометра.

– В каком санатории отдыхаете?

– «Озерный». Хороший санаторий, мне здесь нравится.

– По голосу слышно, что вы в ресурсе, не разбалансированы.

– Я, даже когда полтора месяца лежал, духом не падал! У меня твердая нервная система.

– А когда работу потеряли, когда двери все перед вами захлопнули, самообладание не дало сбой?

– Понимаете, меня выгнали как ненужный элемент без объяснения причин. Хотя я сделал немало для онкологии на своей прежней должности. В наше время построить девять зданий и отремонтировать капитально центр – это не так просто...

Но я дома сидел ровно два дня.

– Водку пили?

– Ничего не пил. Поотдыхал и вышел на новую работу, причем сразу включился. Сейчас разрабатываю институт красоты, какого еще на было в стране. Если здоровье мне позволит, то будет. И он будет лучший!

– Все-таки сила характера у вас есть!

– Ну я же из деревни вышел! Кстати, в деревне своей я пруд уже восстановил, сейчас ищу в России спонсоров.

– А почему в России?

– У нас уже нет таких бизнесменов… Мне помогали пруд восстановить некоторые люди, имен называть не хочу, сейчас санкции против них ввели. Поэтому будем россиян привлекать, надо же дело до конца довести! А на фирме у меня хорошие отношения с владельцем, я ему очень обязан – он меня подобрал, не дал впасть в депрессию…

– Вы так и не ответили на вопрос по поводу Всебелорусского собрания. Будете выступать? По большому счету, вам все равно уже нечего терять, а если уходить – так красиво!

– Подумаю…

Я в медицине выступал резко и всегда в основном один. Ну вот, довыступался…

Марина КОКТЫШ.

ЭКСКЛЮЗІЎ

«Ён здольны аб’яднаць людзей з розных сфер»

Юрый Губарэвіч расказаў аб працы ў камандзе Латушкі.

24 гады таму **Юрый Губарэвіч** быў сярод стваральнікаў «Маладога фронту». Пяты год ён узначальвае рух «За Свабоду». Чым апазіцыйны палітык займаецца ў камандзе **Паўла Латушкі**, які дзяржаўнай службе аддаў на год больш, чым Губарэвіч – змаганню з ёю?

Днямі Юрый Губарэвіч знаходзіўся ў Варшаве. Палітык запэўнівае, што гаворкі пра эміграцыю няма, у сталіцу Польшчы ён завітаў усяго на некалькі дзён: «*Намераў з’язджаць з Беларусі няма. Я тут, каб паразмаўляць з калегамі пра планы, у першую чаргу пра тыя, за якія я адказваю. Я ўжо не першы раз пакідаю на кароткі тэрмін Беларусь. Вядома, прадказаць нашу ўнутраную сітуацыю немагчыма, бо людзей затрымліваюць, даюць розныя тэрміны, заводзяць крымінальныя справы абсалютна беспадстаўна. Але мне асабіста баяцца няма чаго. Я ніколі не парушаў законаў, нават лукашэнкаўскіх, абсалютна недэмакратычных*».

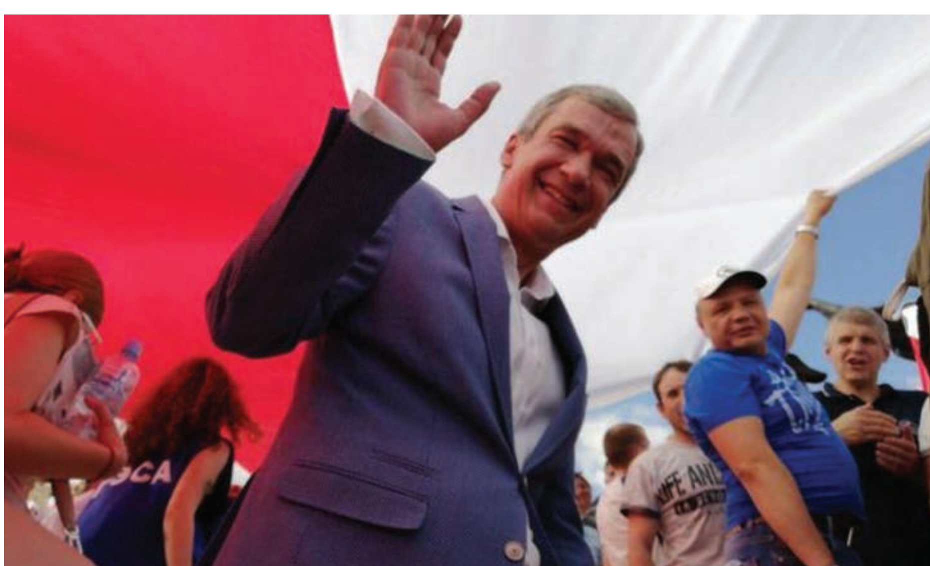
Тым не менш Губарэвіч – сведка па крымінальнай справе супраць Каардынацыйнай рады, як і іншыя члены яе асноўнага складу.

«Тут няма перакосу ў бок былых чыноўнікаў»

У Народным антыкрызісным кіраўніцтве Юрый Губарэвіч адказвае за рэгіянальнае развіццё. Свой удзел у камандзе, якая складаецца ў значнай ступені з былых дзяржаўных службоўцаў, ён называе «*ўнясеннем балансу*».

«*Зараз мы ўсе аб’яднаны адзінай мэтай – гэта перамены ў Беларусі, як мага хутчэйшае вяртанне да нармальнага жыцця і вяртанне народу права прымаць рашэнні ва ўласнай краіне. Усе тыя людзі, якія, нягледзячы на іх мінулае, стаяць цвёрда на гэтых мэтах, складаюць адзіную сілу. Унікальнасць пляцоўкі Народнага антыкрызіснага кіраўніцтва ў тым, што Павел Латушка здольны аб’яднаць людзей з розных сфер. Тут няма перакосу ў бок былых чыноўнікаў. Усё арганічна дапаўняецца новымі людзьмі, якія прыйшлі ў пратэст у мінулым годзе, са сфер, якія не тычацца палітыкі*».

«Людзям трэба вярнуць права прымаць рашэнні на лакальным узроўні»

Нядаўна Юрый Губарэвіч прадставіў дакумент, які апісвае дзеянні Народнага антыкрызіснага кіраўніцтва да і падчас пераходнага перыяду ў галіне развіцця рэгіёнаў. У інтэрв’ю Радыё Свабода палітык расказаў пра свае прапановы.

• Мы сталі спадкаемцамі сістэмы СССР, калі шэсць абласцей БССР выглядалі нармальна на фоне такога ж падзелу ў суседніх рэспубліках. Цяпер гэта сістэма безнадзейна састарэла. Мы бачым лішні ўзровень. Частка буйных гарадоў, якія размешчаны далёка ад сваіх абласных цэнтраў, будуюць свае эканамічныя сувязі з буйнымі гарадамі іншых абласцей. Сістэма не працуе.

• Другі момант – бюракратыя. Трохузроўневая сістэма кіравання міліцыяй, такая ж сістэма вертыкалі, судоў і г.д. Гэта каласальная армія чыноўнікаў, якія дублююць функцыі адзін аднаго. Рэформа – гэта і скарачэнне бюракратычнага апарату, і набліжэнне гаспадарчых сувязяў вакол тэрыторый, якія склаліся арганічна. Такіх прыблізна 16 на нашай мапе.

• Павінна адбыцца рэформа мясцовага самакіравання. Людзям трэба вярнуць права прымаць рашэнні на лакальным узроўні. Большасць рашэнняў, якія датычацца жыцця чалавека, побытавага абслугоўвання і інфраструктуры, прымаюцца на высокім узроўні або тымі органамі, якія не фарміруюцца жыхарамі.

• Цяпер неабходна збіраць дадзеныя аб усіх рэпрэсіях з боку мясцовых органаў улады, аб фальсіфікацыі выбараў. Трэба раскрываць усе злачынствы чыноўнікаў – у тым ліку карупцыйныя схемы. Таксама важна арганізаваць кантроль за працай дэпутатаў усіх узроўняў.

• Татальных і неабгрунтаваных зачыстак не будзе. Гэтым мы адрозніваемся ад цяперашняй улады, якая праводзіць масавыя рэпрэсіі. Рашэнні будзе прымаць незалежны суд. Але ў рэгіёнах энтузіязм да незаконнай дзейнасці праяўляе лічаная колькасць людзей.

• Народнае антыкрызіснае кіраўніцтва правядзе конкурс «Кадравы рэзерв», каб знайсці замену рэгіянальным чыноўнікам, якія ўдзельнічалі ў палітычных рэпрэсіях, карупцыйных схемах і па-іншаму парушалі закон.

Дзмітрый ГУРНЕВІЧ.

МНЕНИЕ

Чем сильнее репрессии, тем сильнее неприятие тирании

Свобода – естественная потребность людей. Так что шансов у правящей группировки нет, хотя продержаться еще какое-то время она сможет, считает аналитик Юрий Пшенник.

Все люди рождаются свободными и равными в своем достоинстве и правах (Всеобщая декларация прав человека. Принята резолюцией 217 А (III) Генеральной Ассамблеи ООН от 10 декабря 1948 года. Статья 1).

И это не просто слова. Стремление к свободе заложено в людях, да и во многих живых существах, генетически. Даже домашняя кошка, например, не говоря уже про изначально свободного тигра, стремится к независимости. Хотя и животные, и люди готовы иногда променять свободу или часть ее на комфорт и хорошее питание. Именно на это, а не на дубинку надсмотрщика. Такое добровольно не происходит никогда.

«Чарки и шкварки» недостаточно

Впрочем, большинству людей, особенно образованных и культурных, даже «чарки и шкварки» мало. Да, можно посадить в клетки, как-то выдрессировать, но стремление к свободе всё равно останется. Это в генах, и это надо учитывать.

Для иллюстрации можно даже провести эксперимент со шпицем: урезать ему пайку и начать регулярно воспитывать дубинкой. И сразу станет ясно, что даже шпицы такого отношения к себе не любят. Люди тем более. Так что сугубо репрессивная тактика – это в любом случае проигрышный вариант.

Да, человека можно лишить свободы, но это только усиливает стремление к ней, а не наоборот, как считает наша уходящая власть. Именно так и происходит у нас, что и доказали события прошлого года.

Чем сильнее репрессии – тем сильнее желание свободы и неприятие тирании. Мягкого диктатора типа «батьки», дающего чарку и шкварку, еще как-то терпели. Но жесткие тирании на самом деле недолговечны. Да, помнят тиранов обычно долго, но сколько они правили? Чаще всего недолго.

Поскольку стремление к свободе заложено в генах, практически всегда построение тоталитарных систем маскируется под борьбу за свободу. Вот и наш «вождь» объясняет свои действия нежеланием, чтобы народ «ходил под плеткой», правда, не понятно чьей, ведь народ и так уже ходит под плеткой, ну или под дубинкой, его режима. Хрен редьки не слаще.

Впрочем, в последние месяцы наш режим практически все «фиговые листочки» отбросил и всё меньше скрывает, что строит в стране аналог Северной Кореи или Кампучии времен Пол Пота. «Сливы» телефонных разговоров и статьи из журнала «Спецназ» не цитирую. А то получится пропаганда экстремизма или полпотовщины.

Когда люди осознают, что вместо освобождения получили еще большее закабаление, они всегда начинают сопротивляться. Сопротивление может быть активным, может быть пассивным, но оно возникает всегда.

Пассивное сопротивление часто даже хуже для тиранов, поскольку его невозможно подавить. Даже строгое и доскональное выполнение указаний вождя может разрушить систему, если эти указания неадекватны. Когда все силы режима уходят на срезание ленточек и закрашивание граффити, брошенная на произвол судьбы инфраструктура быстро разваливается. Как у нас этой зимой. Да и СССР развалило именно пассивное сопротивление, с активным власть худо-бедно справлялась.

Свобода – понятие социальное

Практически полный отказ от соблюдения прав и свобод граждан («иногда не до законов») привел к обрушению рейтинга безопасности страны. Беларусь опустилась с 16-го на 114-е место в страновом рейтинге безопасности. Это следует из данных сервиса *Numbeo* на 2021 год, который сравнивает индекс безопасности во всех странах мира.

Перед нами – Зимбабве и Доминикана (112-е и 113-е места соответственно), сразу за нами – Кения и Ливия (115-е и 116-е). В общем, почти до уровня воюющей Ливии рухнули. Вот тебе и «иногда не до законов».

И последствия этого будут всеобъемлющими – как социальными, так и экономическими. Кто повезет в такую страну деньги или поедет сам в качестве туриста? Да и собственные квалифицированные специалисты и бизнес побегут из столь несвободной и небезопасной страны (и уже активно бегут).

Если для того, чтобы упасть на 98 позиций в рейтинге безопасности, режиму хватило всего полугода, то для того, чтобы вернуть позиции, потребуются годы. Причем при условии, что будет другая власть – эта не вернет их и за десятилетия. Впрочем, она столько и не продержится.

А это значит, что в такую страну ни нормальные (то есть с деньгами) туристы не поедут за исключением отдельных экстремалов, ни инвесторы не придут. Скорее уйдут и те, которые пришли раньше. Так что по БТ можно сколько угодно вещать, что страна Лукашенко самая мирная, стабильная и безопасная. Но кто ж то БТ смотрит, кроме деревенских старушек, не говоря уже про зарубежье? Смотрят CNN, мониторят независимые интернет-ресурсы, ориентируются на международные рейтинги... А там совсем другая картина, мягко говоря.

Свобода – понятие также экономическое

Там, где учитывают генетическое стремление к свободе, общество богатеет. Взять хотя бы Швейцарию: максимально возможная свобода и максимальное благосостояние. В тройку мировых лидеров входит постоянно.

В тиранических же обществах зачастую практически все ресурсы уходят на сохранение режима несвободы. Ну или еще «престижа государства», как они говорят. По-любому людям мало что остается.

Примерно такая же система и у нас. Поэтому и входим постоянно в тройку государств, только не самых богатых, а самых бедных в Европе. И хорошо еще, что пока не в мире, хотя с такими тенденциями всё еще впереди даже в обозримой перспективе.

Можно еще привести пример двух Корей, Северной и Южной. А можно и наш ПВТ. Там работали свободные люди, и они зарабатывали явно выше среднего. Теперь ПВТ «душат» – вот и получается «натурный эксперимент». Посмотрим на финансовые результаты, которые покажет ПВТ в новых условиях несвободы. Хотя уже и так очевидно, что результаты будут хуже.

В общем, будем все мы жить беднее, включая ОМОН и правительство. «Кормовая база» сузится. Хотя в первую очередь, естественно, пострадают всё же самые обездоленные. Они уже страдают.

Конечно, свобода – не единственная базовая потребность живых существ. Причем некоторые потребности могут иметь и более высокий приоритет. Но всё равно эта базовая потребность существует всегда.

Мы – не рабы, рабы – не мы

«Жить на коленях» и «ходить под плеткой» – на это природой не запрограммировано ни одно живое существо.

Так что зря наша старая власть старается это в людей вбить, такая политика только усиливает нелюбовь к ней и желание освободиться. Да и чисто психологически людям уже осточертело постоянно «ходить под плеткой», особенно молодым, активным и креативным. Не получилось за 26 лет воспитать из них рабов и уже не получится.

Так что шансов у правящей группировки нет, хотя продержаться еще какое-то время она сможет. Особенно если Путин поможет, при условии, что его самого не свергнут. Известный российский журналист Невзоров, например, дает режиму Путина не больше года.

Как бы там ни было, тиранические режимы весьма неустойчивы.

Свобода – естественная потребность людей.

Юрий ПШЕННИК.

(nmnbu.eu)

НЕЛЬЗЯ МОЛЧАТЬ!

Олег ВОЛЧЕК: «Причастным к смерти Романа Бондаренко лучше начать сотрудничать со следствием»

Информация, на основании которой проведена предварительная проверка BYPOL по факту смерти **Романа Бондаренко**, предоставлена профессионалами, имеющими непосредственное отношение к данному делу, уверен руководитель правозащитного центра «Правовая помощь населению» (зарегистрированного в г.Киеве, Украина) **Олег Волчек**.

– Очевидно, что факты предоставлены не случайными лицами, а непосредственно следователями и прокурорскими работниками, которые расследуют или надзирают за этим следствием, – уверен бывший следователь. – *Все изучено тщательно, до мелочей, с проведением соответствующих экспертиз и оперативных действий. Например, просто так не удастся получить данные о биллинге телефонов лиц, среди которых немало тех, к кому вообще трудно подобраться.*

По мнению правозащитника, не исключено, что делом Бондаренко занимаются несколько спецслужб. Волчек также рассказал о главных выводах, которые он сделал, изучив материалы BYPOL:

– Мы увидели, насколько большой круг участников выявлен. Точно узнали, что телесные повреждения были нанесены не в РУВД, а на одном из этапов – до того как Роман был туда доставлен в уже беспомощном состоянии.

Расследование опровергло главную версию властей – об алкогольном опьянении погибшего. Хоть и там также указано, что наличие алкоголя в крови никак не влияет на квалификацию преступления.

В целом предоставлено достаточно доказательств для того, чтобы возбудить уголовное дело и задержать подозреваемых. То есть у оперативных органов есть возможность заняться реальным преступлением, а не бегать за протестующими бабушками.

По словам правоведа, выяснить роль каждого из установленных лиц профессионалам не составит труда.

– По закону, когда установлен круг подозреваемых, все они попадают в оперативную разработку КГБ, розыска МВД или других служб. У каждого необходимо взять объяснения, и я не исключаю, что они уже взяты и следователям уже все известно.

ЭКСПЕРИМЕНТ

Могла ли Анна Эйсмонт быть на «Площади Перемен» в 22.43?

О трагедии, которая разыгралась в Минске 11 ноября минувшего года, кажется, знает весь мир. В тот вечер во дворе нескольких домов внезапно появились шесть мужчин и три женщины в штатском и начали срезать вывешенные белые и красные ленты. Местный житель Роман Бондаренко узнал об этом в чате и со словами «Я выхожу!» устремился на улицу. Завязалась потасовка, и один из неизвестных толкнул Романа так, что он, ударившись головой, упал. Неизвестные затолкали Романа в подъехавший серебристый микроавтобус и увезли.

Происходящее во дворе засняли очевидцы и выложили в сеть. Стало известно, что Романа Бондаренко вначале доставили в милицию Центрального района, откуда он уже 12 ноября в 0.05 поступил в приемное отделение Минской городской клинической больницы скорой помощи. У пострадавшего диагностировали отек мозга, закрытую черепно-мозговую травму, субдуральные гематомы, ушибы, ссадины. Срочно была сделана очень сложная операция.

12 ноября Роман, не приходя в сознание, умер в реанимации.

18 ноября в интернете появился вброс: аудиозапись телефонных переговоров предположительно председателя федерации хоккея **Дмитрия Баскова** и чемпиона мира по тайскому боксу **Дмитрия Шакуты**, которые велись ими в тот вечер – 11 ноября. Собеседники обсуждают обстоятельства избиения Романа Бондаренко и передачу его омоновцам.

На следующий день была опубликована еще одна аудиозапись переговоров между мужчиной и женщиной, голоса которых якобы похожи на голоса того же главы федерации хоккея Дмитрия Баскова и пресс-секретаря Александра Лукашенко **Натальи Эйсмонт**. Они обсуждали поездки по минским дворам, где вывешена протестная атрибутика.

Но вот совсем недавно, на минувшей неделе, появился очередной вброс: благодаря полученным аудиозаписям и биллингу номеров мобильных телефонов инициативе BYPOL удалось установить, что в тот вечер, когда Роман Бондаренко получил травму, не совместимую с жизнью, в районе «Площади Перемен» находились не только Дмитрий Шакута, Дмитрий Басков, Наталья Эйсмонт, но и сестра ее мужа, ведущая спортивных проектов Анна Эйсмонт, а также хоккеист Павел Волчек с супругой Жанеттой.

Анна Эйсмонт тут же поспешила дать комментарий.

Анна Эйсмонт (справа) и Наталья Эйсмонт

«Мы, конечно, за последний год столкнулись с таким потоком лжи, что еще недавно такое трудно было даже представить. Не гнушались ничем, вплоть до прямой фальсификации. Но всему должна быть мера. Сегодня я хочу заявить – 11 ноября 2020 года я была в прямом эфире «Панорамы» (тому тысячу подтверждений при желании сможет найти каждый) и не могла физически принимать участие ни в каких акциях. Мне это доказать – просто элементарно, но что делать другим людям, в отношении которых также нагло сфальсифицированы сведения? Можно было бы пойти в суд. Но кого судить? Сидящих в Польше предателей? Для тех, кто не слышит с первого раза, – в упоминаемый вечер я не была на Площади Перемен. И сейчас уже прекрасно понятно (убеждена, не только мне), каким образом готовятся подобные «расследования», – написала Анна Эйсмонт в социальной сети, закрыв возможность комментирования.

Что ж, каждый имеет право на свободу слова. Как и я, журналист «Народной Воли», на проведение своеобразного эксперимента. Подумала: а почему бы не проверить, сколько времени занимает поездка на автомобиле от Белтелерадиокомпании, что на улице Макаёнка, 9, до так называемой «Площади Перемен».

…Стою у входа в главное информационно-пропагандистское ведомство власти, на часах 21.55. Именно в это время 11 ноября у Анны Эйсмонт начался эфир, который закончился через 12 минут.

В 22.07 вызываю такси: время ожидания – 4 минуты.

В 22.11 сажусь в машину и прошу водителя подвезти меня по адресу: улица Червякова, 24Б.

– А, на «Площади Перемен» живете? – спрашивает водитель.

– Нет, – отвечаю я. – Но мне нужно попасть именно туда.

Проезжаем мимо станции метро «Московская» и останавливаемся на светофоре. На проспекте Независимости дорога свободная, пробок нет.

На часах – 22.15. Поворачиваем на улицу Сурганова в 22.18.

Через несколько минут оказываемся на улице Червякова, сворачиваем во дворы. Из-за снежных заносов двигаемся медленнее, но вот и так называемая «Площадь Перемен». На часах – 22.24.

Из биллингов телефонного номера, который, как утверждает инициатива BYPOL, принадлежит Анне Эйсмонт, следует, что его владелец находился 11 ноября неподалеку от «Площади Перемен» в 22.43. Но, повторяю, на моих часах было всего 22.24.

Редакция не может отвечать за распространенную инициативой BYPOL информацию. Однако мой своеобразный эксперимент показал, что у Анны Эйсмонт, если она в тот вечер действительно решила присоединиться к вышеназванной компании, было достаточно времени, чтобы после прямого эфира добраться на улицу Червякова **до 22 часов 43 минут**. Тем более что она могла воспользоваться не только такси, но также служебной или личной машиной. Хотя мы не можем однозначно утверждать, что именно Анна была в тот вечер там, где произошла трагедия с Романом Бондаренко. Это могут позволить компетентные органы. И когда-то они скажут свое слово.

Фира РАЗУМОВСКАЯ.

БОЛЬШАЯ ПОЛИТИКА

Ан ЛИНДЕ, председатель ОБСЕ:
Белорусы хотят свободы

Председатель ОБСЕ, министр иностранных дел Швеции Ан Линде выступила на видеоконференции, организованной Фондом Карнеги в Вашингтоне. Она говорила о Беларуси, о том, что белорусская оппозиция не хочет использовать протесты, *«чтобы выступать против России или за ЕС». «Это очень сильно отличается от произошедшего, например, в Украине»*, – цитирует слова Линде ТАСС.

«И оппозиция очень четко дала понять, что они не хотят, чтобы мы использовали это в качестве антироссийского вопроса, – говорила председатель ОБСЕ. *– Они хотят, чтобы это был вопрос демократии в Беларуси, они хотят свободы, они хотят выбирать собственное руководство, они хотят демократии».*

Недавно Ан Линде заявила, что пока нет возможности для диалога между властью и оппозицией в Беларуси. По ее словам, диалог возможен только после освобождения всех задержанных в нашей стране оппозиционеров и участников протестов (только политзаключенных уже более 220 человек).

Осенью 2020-го ОБСЕ в рамках «Московского механизма» подготовила доклад по ситуации в Беларуси. В нем было заявлено о несправедливости президентских выборов, режиму рекомендовалось отменить их результаты и назначить новые *«на основе международных стандартов».*

У СОСЕДЕЙ

Навальный расколол КПРФ?

Часть коммунистов поддержала главного российского оппозиционера Навального. Не его либеральную программу, но его борьбу с властью. КПРФ разделилась на два лагеря, что в итоге может привести к расколу в партии.

На днях экс-губернатор Иркутской области **Сергей Левченко** дал позитивную оценку деятельности известного оппозиционера, охарактеризовав его как «бомбиста» начала века, который расчистит дорогу коммунистической революции. Кроме того, Левченко отметил, что обе политические силы заняты одним и тем же – борются с капитализмом, только Навальный точечно, а коммунисты – в целом.

Ранее поддержку Навальному выказывал и московский горком КПРФ в лице **Валерия Рашкина**. Депутаты, избравшиеся от КПРФ, приезжали в аэропорт Внуково встречать самолет из Берлина. Акции в поддержку Навального также посетили представители «Левого фронта», в частности **Леонид Развожаев**. В Иркутске на митинге по понятным причинам присутствовало много коммунистов, которые предлагали сформировать народное правительство.

Все это происходит на фоне резкого осуждения и обличения Навального как «агента Госдепа» со стороны лидера партии – **Геннадия Зюганова**. Сейчас официальное ядро КПРФ, как и другие парламентские партии в лице ЛДПР и СР, выступает с резкой критикой «либеральной оппозиции». Зюганов уже пообещал дать соответствующую оценку заявлениям Левченко. Но остановит ли это его?

При этом внутри партии обостряется борьба за власть, в случае ухода самого Геннадия Зюганова с поста генсека. **Юрий Афонин**, кандидат, которого считают согласованным с кремлевской администрацией, не устраивает часть партийной верхушки. «Радикальный блок» в лице Левченко или Рашкина поддерживается частью «оппозиции Зюганову», в том числе и финансовой. Пока в партии нет консенсуса, Зюганов как раз балансирует оба крыла, тем самым сохраняя за собой пост арбитра. Выборы в Государственную думу и наметившийся раскол по стратегии (брать ли больше голосов, в том числе через «Умное голосование» Навального, тем самым обостряя конфликт с властями, или согласиться на гарантированные 15–20 процентов, но не перегревать поле) обостряют и внутренние противоречия. И Навальный может стать триггером для очередного обострения ситуации в партии.

Борьба внутри КПРФ – это борьба «лоялистов» с крылом «радикалов», или сталинистов с ленинцами. Напомню, что объединение «левых» и либералов на выборах способно дать кумулятивный эффект. В 2011 году, когда лидер «Справедливой России» **Сергей Миронов** повязал белую ленточку, «СР» сразу увеличили свой результат с 6 до 13,5 процента. В этом году эсеры заранее отказываются от такой конструкции, объединяясь с радикалами вроде Прилепина. Поэтому главными союзниками Навального могут стать именно коммунисты. Имея базовый рейтинг в 15–20 процентов, КПРФ способна улучшить свой результат вдвое, если «Умное голосование» объединит не только электорат самого Навального, но и всех недовольных властью и голосующих против «Единой России». Недавние митинги показали, что люди выходят не столько за Навального, сколько против «генеральной линии» путинской политики. Но у каждого региона, каждой группы своя повестка. «Умное голосование» способно их всех объединить, что для «Единой России» с рекордно низким уровнем поддержки (менее 30 процентов) создаст риски не собрать нужное число голосов для сохранения конституционного большинства.

Игорь ГРАЩЕНКОВ, политолог.

ТАМ, У НИХ

Бывшего президента Чехии снова оштрафовали за отсутствие маски

Бывший президент Чехии **Вацлав Клаус** получил второй штраф в 10 тысяч крон (465 долларов) за отсутствие маски во время празднования годовщины образования республики, сообщило Чешское ТВ.

«Клаус был оштрафован на 10 тысяч крон за то, что не носил маску 28 октября прошлого года, хотя приближался к другим людям менее чем на два метра», – говорится в сообщении.

Для экс-президента страны это уже второй «масочный» штраф. Первый – 3 тысячи крон (около 140 долларов) – он получил за митинг на Староместской площади, где он тоже был без средств индивидуальной защиты.

Помощник Клауса уже заявил, что бывший глава государства намерен опротестовать наложенные на него взыскания.

В Чехии с 5 октября действует режим ЧС: открытыми остаются лишь аптеки, магазины, торгующие бытовыми и продовольственными товарами, а также товарами для детей. В стране действует комендантский час, встречи в общественных местах жестко регламентированы – не более двух человек.

IX ВОПЫТ

Як Даніі ўдалося стаць самай некарумпіраванай краінай свету

Данія – найменш карумпіраваная краіна ў свеце, паводле даследавання Transparency International. Невялікае скандынаўскае каралеўства ачольвае гэты рэйтынг чатыры гады запар, а ў топе найменш карумпіраваных краін яно знаходзіцца з першага такога даследавання, праведзенага ў 1995 годзе. Як датчанам гэта ўдаецца?

Nikolay Antonov (Shutterstock)

Давер

Адно з самых распаўсюджаных тлумачэнняў дацкага феномена – высокі ўзровень даверу, на якім пабудавана грамадства. Пацвярджаюць гэта і іншыя рэйтынгі, у якіх краіна вядзе рэй. У Даніі найвышэйшы ў свеце паказчык свабоды прэсы.

Данія – найлепшая для вядзення бізнесу краіна ў Еўропе, паводле рэйтынгу Сусветнага банку, і ва ўсім свеце – паводле меркавання часопіса Forbes. І гэта менавіта вынік міззэрнай карупцыі, бо для многіх міжнародных кампаній гэта істотны фактар, каб укладаць грошы ў дацкую эканоміку.

Прафесар эканомікі Орхускага ўніверсітэта **Крысціян Б'ёрнскаў**, які займаецца даследаваннямі праблемы карупцыі, ставіць культуру даверу на першае месца. Менавіта яна спрыяе таму, што людзі неахвотна даюць або прымаюць хабар. Давер, паводле меркавання дацкага прафесара, спрыяе супрацоўніцтву і матывуе людзей працаваць з максімальнай эфектыўнасцю.

Сугучную думку выказвае і прафесар Лундскага ўніверсітэта (Швецыя) **Інгмар Стал**. Ён скептычна глядзіць на перспектывы рынкавай эканомікі на Усходняй Еўропе, бо эканамісты ў гэтых краінах абмяжоўваюць дыскусію пра рынкавую эканоміку выключна тэхнічнымі пытаннямі, праблемамі цэн і г.д. *«Яны не бяруць пад увагу тое, што свабодны рынак можа функцыянаваць толькі ў грамадстве з высокім узроўнем этыкі, бо сутнасць свабоднага рынку – гэта прынцып узаемнага даверу*, – упэўнены прафесар. – *Свабодны рынак павінен мець адпаведны этычны клімат, таму што вельмі важна сумленна запаўняць падатковыя дэкларацыі, дастаўляць тавар у дамоўлены час, ставіцца да якасці сваіх вырабаў як да справы гонару».*

Простыя працэдуры

За што найчасцей даюць або бяруць хабар? За спрашчэнне працэдуры. Данія пайшла іншым шляхам. Яна сама максімальна спрасціла большасць працэдур, каб не даць карумпіраваным чыноўнікам зарабіць.

На адкрыццё бізнесу ў Даніі сыходзіць удвая менш часу, чым у іншых развітых краінах свету (OECD, Арганізацыя эканамічнага супрацоўніцтва і развіцця). Кампанію можна адкрыць за некалькі гадзін пры дапамозе простай сістэмы рэгістрацыі Plug and Play («уключыў і гуляй»). Дзе тут зарабіць карупцыянеру? Тое самае з атрыманнем дазволу на будаўніцтва: удвая менш часу, чым у іншых развітых краінах.

Рэгістрацыя ўласнасці ў Даніі займае менш за адну пятую сярэдняга часу, неабходнага ў іншых краінах OECD.

Такія правілы – фіяска для любога нядобрасумленнага чыноўніка.

Адкрытасць

Інфармацыя аб дзяржаўных выдатках у Даніі максімальна празрыстая. Празрыстасць – той самы фактар даверу да дзяржаўных устаноў і палітычных партый, якім хваляцца датчане.

Адкрытасць – гэта важны фактар эфектыўнага дзяржаўнага кіравання. У празрыстай сістэме чыноўнік мае мінімальныя шанцы, каб злоўжываць дзяржаўнай пасадай у асабістых мэтах і перанакіроўваць дзяржаўнае фінансаванне на сумнеўныя праекты.

Памятаеце фразу Лукашэнкі, што ён нібыта загадаў выдзеліць Ціханоўскай 15 тысяч долараў наяўнымі з бюджэту дзяржаўнага прадпрыемства, каб яна змагла ўладкавацца ў Літве? Нескладана здагадацца, што было б з дацкім чыноўнікам пасля такіх слоў.

Дацкі ўрад імкнецца пашыраць адкрытасць дзякуючы сучасным тэхналогіям. Летась дацкае МЗС апублікавала справаздачу, у якой тлумачыць, як можна выкарыстаць тэхналогію блокчэйн для барацьбы з карупцыяй. Справа ў тым, што блокчэйн можа весці ўлік усіх аперацый у нязменным выглядзе. А агульнадаступная база дадзеных дае кожнаму чалавеку роўны доступ да інфармацыі, якая захоўваецца ў рэестры. Гэта дазваляе людзям заяўляць пра свае правы без пасрэднікаў.

Жорсткія стандарты для дзяржаўных службоўцаў

Адкрытасць дацкай сістэмы змяншае шанцы нядобрасумленных чыноўнікаў зарабіць на карупцыі. Прычына відавочная – пра гэта хутка ўсе даведаюцца, бо доступ да дзяржаўных выдаткаў і аперацый адкрыты, а СМІ нічога не парасле дзе. Больш за тое, урад супрацоўнічае з грамадскімі арганізацыямі, якія змагаюцца з карупцыяй.

Імпэт аматараў карупцыі збівае вялікая дэцэнтралізацыя дацкай адміністрацыі і жорсткае антыкарупцыйнае заканадаўства, у тым ліку і шэраг міжнародных дамоў, якія падпісала Данія. Нядобрасумленныя ўдзельнікі тэндараў могуць уносіцца ў «чорны спіс» або мусяць выплачваць гіганцкія штрафы.

Shutterstock

У той жа час у Даніі няма нейкага адзінага органа, які займаецца справамі аб хабары. Сур'ёзнымі эканамічнымі злачынствамі займаецца дзяржаўны пракурор па цяжкіх эканамічных і міжнародных злачынствах. Але калі карупцыйная справа не грандыёзная, то ёю займаецца звычайная мясцовая паліцыя.

Апытанні грамадскай думкі сведчаць аб тым, што грамадзяне не даюць хабару супрацоўнікам паліцыі і што паліцэйскія службы адносяцца да найменш карумпіраваных устаноў Даніі.

Незалежны суд

Аднак заканадаўства можа быць самым жорсткім, але не даваць плёну, калі ў краіне няма незалежнага суда. У рэйтынгу вяршэнства закона World Justice Project Данія таксама на першым месцы ў свеце.

Згаданы вышэй прафесар эканомікі Орхускага ўніверсітэта Крысціян Б'ёрнскаў увогуле перакананы, што ключ да дабрабыту – гэта незалежныя судовыя органы, якім ніхто не замінае.

Рызыка карупцыі ў судовай сістэме Даніі нізкая. Судовая ўлада не падпарадкоўваецца іншым галінам улады, карыстаецца вялікай павагай і мае рэпутацыю незалежнай і справядлівай. Чатыры з пяці кампаній і грамадзян ацэньваюць ступень незалежнасці судоў у Даніі як добрую або вельмі добрую.

У патэнцыяльнага незадаволенага інвестара, які лічыць, што ён стаў ахвярай карупцыі, ёсць магчымасць судзіцца з Даніяй і за мяжой. Краіна падпісала тузін антыкарупцыйных канвенцый, яна ўдзельніца Міжнароднага цэнтра па ўрэгуляванні інвестыцыйных спрэчак (ICSID). Зрэшты, у апошнія гады не паведамлялася пра сур'ёзныя спрэчкі накшт інвестыцый у Данію.

Няўжо ў Даніі ўсё так ідэальна?

Не.

Цягам апошняга года дацкія СМІ пісалі пра шэраг карупцыйных скандалаў. Напрыклад, пра карупцыю ў індыйскай даччынай кампаніі Carlsberg і FLSmidth, пра сексуальныя дамаганні на рынку працы, прыняцце на працу насуперак працэдуры. Да гэтага быў гучны скандал з супрацоўніцай сацыяльнага органа, якую абвясцілі ў вышук Інтэрпола пасля ўцёкаў з 17 мільёнамі долараў дзяржаўных грошай.

Некалькі гадоў таму Danske Bank стаў галоўным героем аднаго з самых гучных у свеце скандалаў па адмыванні грошай. Гаворка ішла пра 200 мільярдаў еўра, праведзеных праз эстонскае аддзяленне банка ў перыяд з 2007-га па 2015 год. Падазроныя пераводы ішлі з Расіі і іншых былых рэспублік СССР.

У Даніі няма законаў, якія рэгулююць канфлікты інтарэсаў і раскрыццё інфармацыі аб актывах членаў парламента. Раскрыццё такой інфармацыі – рэч добраахвотная. У мінулым годзе 20 дэпутатаў (з 179) не заявілі аб сваёй знешняй дзейнасці альбо фінансавых інтарэсах у дэкларацыях аб маёмасці. Рэгуляванне палітычнага фінансавання ў Даніі адно з самых слабых у Еўропе.

Менавіта таму дацкі аддзел Transparency International лічыць, што адно з ключавых пытанняў у барацьбе з карупцыяй у наступным годзе – менавіта ўзмоцнены кантроль над лабіраваннем і падтрымкай прыватнымі кампаніямі палітычнай сістэмы.

І якая выснова з гэтага ўсяго для нас?

Вельмі змястоўна наконт гэтага выказаўся ўраджэнец Пінска **Рышард Капусцінскі** (1932–2007), адзін з найлепшых польскіх рэпарцёраў. У сваёй кнізе «Імперыя», прысвечанай постсавецкім краінам, ён напісаў:

«У посткамуністычных краінах распаўсюджана меркаванне, што дэмакратыя – гэта сістэма, якая ўсё дазваляе. Але насамрэч у старых дэмакратыях механізмы кантролю, паслухмянасці, лаяльнасці і абмежаванняў вельмі моцныя, усеабдымныя, вострыя і эфектыўныя. Праўда, вельмі часта яны амаль незаўважныя, бо шчыльна ўплецены ў сістэму грамадскага жыцця.

Калі гаворка ідзе пра дэмакратыю, вельмі рэдка людзі звяртаюць увагу на залежнасць дэмакратыі – яе сілы, аўтарытэту і эфектыўнасці – ад узроўню культуры грамадства. Нізкі ўзровень культуры аслабляе дэмакратыю, цягне яе ўніз, не дае ёй развівацца і ўмацоўвацца. Пры слабым узроўні культуры грамадства месца дэмакратыі займае карыкатура».

Дзмітрый ГУРНЕВІЧ.

(Радыё Свабода)

ПАМЯЦЬ

Іван ШАМЯКІН: «Нацыянальныя карані падрэзаны, крона аслаблена»

30 студзеня споўнілася 100 гадоў з дня нараджэння народнага пісьменніка Беларусі.

Яго творы ўваходзяць у школьную праграму, паводле іх зняты кінастужкі, пастаўлены спектаклі. Поўны збор твораў Шамякіна складаецца з 23 тамоў, а агульны наклад кніг пісьменніка перавышае 25 мільёнаў асобнікаў.

Хтосьці лічыць яго добрым белетрыстам, іншыя кажуць, што сёння чытаць Шамякіна ўжо нецікава – занадта шмат у яго кнігах сацрэалізму і ідэалогіі.

Сам пісьменнік, дарэчы, ад сваёй прыналежнасці да камуністычнай партыі не адмаўляўся і ў часы перабудовы, і ва ўжо незалежнай Беларусі. Але Шамякін заўсёды ўспрымаў беларусаў як асобны народ і лічыў, што ён не знікне, пакуль жыве беларуская мова.

Naviny.by пагарталі дзённікі народнага пісьменніка Беларусі.

Пра лаянку і грошы дзеда Міны

«Дзед па бацьку – Міна Васільевіч Шамяка, у хаце яго прайшло маё маленства. Помню яго, невысокага ростам, барадатага і фенаменальна сварлівага: ён штодня мацюкаў сыноў, нявестак, дачку, пляменніцу, а калі баба Вася, Васіліна Логвінаўна, пачынала абараняць дзяцей, даставалася і ёй.

«Кручаная!» – крычаў дзед, гэта была яго любімая лаянка. Усе, хто выклікаў яго гнеў, – кручаныя. (Здаецца, ніхто з нас, пісьменнікаў-гамяльчан, не ўжываў гэтае слова.)

Галоўная яго прэтэнзія да сыноў, да нявестак: гультаі, абібокі. Сапраўды яны былі такія? Ці гэта тое ж, што ёсць цяпер: тыя ж нараканні на моладзь? Ва ўсякім разе, бабуля і маці мае былі вялікімі працаўніцамі. (Праўда, ім менш і даставалася, зрэдку хіба, калі дзед разыходзіўся дай бог як.)

Я разумею яго. Сам ён працаваў як вол, батрачыў, ездзіў у «адходную» і ніяк не мог выбіцца з беднасці. Сям'я сапраўды была вельмі бедная. Калі дзед памёр, рана, нешта гадоў у 56–57, і пад час калектывізацыі бурылі гумно, то знайшлі царскія грошы, называлі суму, якой нібыта хапіла б на тры дзесяціны зямлі. Не паспеў дзед купіць зямлю. Для нашых безлесных мясцін, дзе ўся зямля была ворыўная, тры дзесяціны нямала, у Карме кулакі мелі па 15 дзесяцін».

Пра поспехі ў чытанні

«Навучыўся чытаць я, дарэчы, надзіва хутка. <…> Маці маё чытанне здавалася дзівосным. Помню, яна нават усумнілася напачатку, спытала ў бацькі: «Пятро, праўда, Іван так чытае ці ета ён выдумляе ад сябе?» Бацька раскрыў старонку буквара ў канцы і таксама быў здзіўлены, што я так бойка чытаю.

Пахваліў:

– Во, змей, чэша! Быць табе ляснічым! *[Бацька І.П.Шамякіна працаваў ляснічым].*

Стаць ляснічым – мара гэтая і ў мяне трымалася, можа, да сёмага класа, пакуль лёс не занёс у тэхнікум будаўнічых матэрыялаў».

Пра вока Сталіна

«Неяк на ўроку *[у 1935 годзе]* па дзіцячай дурасці я драпнуў цыркулем сшытак і прарваў вокладку якраз на воку Сталіна. Сусед па парце, малы даносчык, тут жа сказаў Букінічу *[дырэктару]*: «А Іван вока Сталіну выкалаў».

Дырэктар павёў мяне ў настаўніцкую і цэлы ўрок з жахлівай строгасцю, ад якой мяне кідала то ў жар, то ў холад, дапытваўся, хто мой бацька, што ён гаворыць дома, хто мае дзяды, хто дзядзькі...»

Пра сэнс існавання літаратуры

«Беларускую мову і літаратуру выкладала *[у школе]* Яўгенія Кузьмінічна Анціпава. Думаю, што менавіта яна навучыла мяне сапраўднай беларускай мове, мове Купалы і Коласа, у канцы года я пісаў самыя лепшыя сачыненні, без адзінай памылкі. І літаратуру яна выкладала неяк зусім інакш, чым рабілі гэта другія настаўнікі,– з нейкім асаблівым набліжэннем да жыцця. Расказвала пра Коласа, Самуйлёнка, Лынькова, Галавача, Глебку, як пра знаёмых простых людзей, што жывуць не на Алімпе – на зямлі, побач з намі і ўсё ведаюць пра наша жыццё.

Гэта было адкрыццё, якое перавярнула ўяўленне маё пра пісьменнікаў і творы. Упершыню прыйшло разуменне, што літаратура існуе не для таго, каб вывучаць яе ў школе, а каб жыць па ёй, рабіцца падобным да герояў – да лепшых герояў».

Пра адзіны ратунак у жыцці

«Зіма 1941/42 гадоў была не проста суровая – для краіны, франтоў, для Ленінграда – катастрафічная. Самай цяжкай яна была і для нас, зенітчыкаў, што абаранялі Мурманск. Пачалі прыходзіць караваны саюзнікаў. Як толькі караблі ўцягваліся ў залiў, станавіліся пад разгрузку, немцы бамбілі порт, горад, станцыю дзень і ноч з шалёнай апантанасцю. <…> Між іншым, не перастаю здзіўляцца, як забяспечвалі нас снарадамі. Выпальвалі за суткі па 1000 штук, і, аднак, не помню выпадку, каб засталіся без зарадаў. Во працавалі заводы і чыгунка! А цяпер, у мірны час *[запіс зроблены ў 1982 годзе]* так разбалансавалі эканоміку – жах! Грэшна хацець цвёрдай рукі, але, здаецца, гэта адзіны ратунак ад самай страшнай бяды – грамадзянскай вайны».

Пра прыклад першай асобы

«Русіфікацыя не спынялася… Працэс гэты не быў стыхійны. Ён заахвочваўся пры сарамлівым замоўчванні многіх. Беларускі настаўнік, які добра ведаў родную мову (паэму «Сказ пра Лысую гару» чытаў на памяць з выдатным вымаўленнем), Машэраў ніводнага разу – ні на адным пленуме, нарадзе, з'ездзе, сесіі, урачыстым пасяджэнні – не выступіў па-беларуску. І ў прыватнай размове з намі, пісьменнікамі, не ўжываў яе… <…> Машэраў як быццам дэманстраваў сваю рускасць. І гэта дзейнічала мацней за любыя пастановы – такі прыклад першай асобы ў рэспубліцы. Акрамя нас, пісьменнікаў, ніхто не выступаў па-беларуску – ніводзін ідэолаг усіх рангаў – ад ЦК да райкомаў, міністр культуры, нават нашы калегі з іншых творчых саюзаў».

Пра вёску і моладзь

«Учора *[3 снежня 1981 года]* была жанчына з Пружан, удава майго таварыша па партыйнай школе. У Пружанах у магазінах кааперацыі даволі мяса, але па шэсць рублёў за кілаграм. А малака няма.

Ад такога забеспячэння ў Пружанах, Ашмянах, Лельчыцах, Ельску і здзе яе просьба, ўніжальная просьба: сын канчае медінстытут, памажыце, родненькі І.П., каб яго размеркавалі ў Мінск. Я спачатку абурыўся і хацеў выгаварыць ёй: мяса хочам есці, а ў вёску нават урач не хоча ехаць. Але пашкадаваў: маці ёсць маці. Растлумачыў, што займацца мне гэтым няёмка – я ж пішу супраць гэтага.

А ўначы доўга думаў: гэта не проста бяда – трагедыя, што людзі так баяцца вёскі. Не проста людзі. Моладзь! Будучыя гаспадары. Хто ж у гэтым вінаваты? Яны? Не. Мы. Бацькі. Што мы зрабілі з вёскай? Як выхавалі сыноў сваіх і дачок? Дзе народнікі? Дзе падзвіжнікі? Рамантыкі? Рэвалюцыянеры? Адкрывацелі? Няўжо няма іх?»

Пра мінчан, якія сталі сцяной

«Пахаванне Машэрава *[у кастрычніку 1980 г.]* вылілася ў маніфестацыю народнай любові да свайго кіраўніка. Праз вестыбюль залы Вярхоўнага Савета бясконца ішлі людзі. Жанчыны плакалі. Калі я ішоў туды, то ў чарзе ажно на вуліцы Свярдлова звярнуў увагу на жанчыну з двума малымі, адно было на руках. Потым убачыў як каля труны, праз добрую гадзіну – столькі яна выстаяла з дзяцьмі.

Жалобны мітынг на плошчы Леніна ішоў пад дажджом, але плошча была запоўнена народам. І ўсе гэтыя людзі ішлі за труной да плошчы Перамогі. Там мы селі ў аўтобусы. Пачалося будаўніцтва метро – мара Пятра Міронавіча, – і аўтобусы ішлі па вуліцах Краснай, па Якуба Коласа, Каліноўскага, і ўсюды, да самых могілак, суцэльнай сцяной сталі мінчане. Пад дажджом, які ўзмацняўся. Калі прыехалі на могілкі, дождж перайшоў у халодны асенні лівень».

Пра падрэзаныя карані беларусаў

«Адкуль ім узяцца, вясёлым думкам! А я, між іншым, аптыміст. Быў. І хачу заставацца ім. Хачу верыць, што ўсё-такі здаровы сэнс пераможа. Вялікія ж і мудрыя народы! Славяне – у першую чаргу. Рускія, украінцы, мы, беларусы, хоць у нас, на жаль, нацыянальныя карані падрэзаны, крона аслаблена».

Пра забойства Машэрава

«Вясной 1982 года я трапіў у маскоўскую бальніцу ў Кунцава – аслеп на левае вока. Ляжаў з былым намеснікам старшыні Дзяржплана СССР Ракоўскім. Мудры чалавек! І раптам на прагулцы ён пытае:

«Так как вы там убили Машерова?»

З вуснаў такога чалавека ды яшчэ гэтакае – «Як вы забілі?» – абразліва было пачуць.

«Якое забойства! Няшчасны выпадак!»

Ён паглядзеў на мяне, як на хлапчука: «Вы наивный человек, Иван Петрович. Писателю это непростительно. Вы должны знать, как это делается».

Не, знаць гэта я не хачу! Хоць і магу скантруяваць любы сюжэтны ход, у тым ліку любое забойства».

Пра заробкі пісьменніка

«Яшчэ пяць гадоў назад, да «вялікай перабудовы», я меў упэўненасць у забяспечанай старасці. Накапіў трохі грошай. Можна афармляць пенсію і сачыняць мініяцюры, замалёўкі з натуры на вечныя тэмы. Спакойна і надзейна. А я ўсё творчае жыццё стараўся ўзнімаць праблемы. І што маю? Грошы? Чаго яны вартыя? Што на іх можна купіць? Кавалак кілбасы, пляшкі віна не магу дастаць. Ды колькі іх, грошай? Паўстагоддзя рабіў, як вол, і што зарабіў? Яўрэйская сям'я, суседзі па дачы, выехала ў Амерыку – шукальнікі шчасця! – і дачу купіў фізкультурнік, трэнер па тэнісе. Хлопцу 30 гадоў, і ён у тры разы багацейшы за мяне. <…>

А між іншым, колькі гадоў яшчэ назад нас, пісьменнікаў, лічылі ледзьве не самымі багатымі людзьмі ў краіне, і нават інтэлігенты, асабліва апаратчыкі, кляймілі за «мільённыя ганарары». Пасля з'яўлення кааператараў, пасля ганарараў Пугачовай і Жванецкага (па 7, 10, 20 тысяч за выступленне) нашы ганарары здаюцца жабрацкімі – 10 тысяч за раман, які пісаўся тры гады. А наперадзе чакае праблема выдання – з-за вострага дэфіцыту паперы. Вось такое жыццё! Такія стымулы!»

Пра змовы ў палітыцы

«Вялікае дасягненне развітых грамадстваў, што барацьба за ўладу ідзе адкрыта, галосна. У нас пакуль што толькі бачнасць адкрытасці і галоснасці. А ў сапраўднасці ўсё творыцца, як у тайных таварыствах сярэднявечча. Я назіраю за лідарамі БНФ, як яны збіраюцца – змоўшчыкі! – і мне смешна робіцца з іх гульні. Хоць кіраўнікі партыі, да якой я належу без малога паўстагоддзя, таксама не выклікаюць сімпатый. Таксама змоўшчыкі. Маю на ўвазе тых, каго ведаю асабіста. Але, галоўнае, дрэнныя змоўшчыкі».

Пра ўласнае галоўнае шчасце

«Я ведаю, што не дасягнуў вышэйшых узораў мастацкасці. Але, як пісьменнік-рэаліст, у пэўным сэнсе летапісец свайго часу, я меў найвялікшае шчасце: мяне чыталі. <…>

Я адчуваў бы сябе няшчасным чалавекам, каб кніжкі мае ляжалі на паліцах кнігарняў, на паліцах нашых бібліятэк. Мне часам шкада бывае некаторых маіх калег, калі я прыходжу ў бібліятэку, бяру фармуляры і чытаю, што кнігу гэтую бралі адзінкі чытачоў, хоць сам па сабе раман і нядрэнны. Але, пэўна, чагосьці не хапае».

Павел АБРАМОВІЧ.

КРИМИНАЛ

Под видом пестицидов

В прошлом году сотрудники Витебской таможни пресекли незаконный ввоз на территорию Евразийского союза 668 килограммов гашиша, рассчитанного на 3,3 миллиона доз. Общая стоимость товара на черном рынке составляет около 13,4 миллиона долларов США.

Как сообщили в пресс-группе Витебской таможни, партия наркотика была спрятана в морском контейнере, который перемещался автомобильным транспортом из Риги через пункт пропуска «Урбаны» на белорусско-латвийской границе.

Таможенники выявили преступление с помощью системы управления рисками, а также благодаря возможностям инспекционно-досмотрового комплекса и кинологической службы.

Согласно представленным 44-летним водителем, гражданином Республики Беларусь, документам, в контейнере в адрес российского получателя перемещалась партия пестицидов.

Однако при таможенном досмотре было установлено, что среди бочек с законно ввозимым товаром размещены коробки со спрессованным веществом темно-коричневого цвета общим весом 668 килограммов.

Проведенная управлением ГКСЭ по Витебской области экспертиза подтвердила, что вещество растительного происхождения является опасным наркотическим средством – гашишем.

Таможенными органами возбуждено уголовное дело по ч.2 ст.328-1 Уголовного кодекса Республики Беларусь, санкция которой предусматривает лишение свободы на срок до 10 лет. Водитель транспортного средства задержан.

Сейчас белорусской таможней во взаимодействии с МВД проводятся дальнейшие оперативно-розыскные мероприятия и следственные действия, направленные на установление и привлечение к ответственности всех причастных.

Эта самая крупная партия гашиша, выявленная за последние 10 лет.

Геннадий ЗАКРЖЕВСКИЙ.
(«ТБ»).

НАДЕЖДЫ

«Опухоли исчезают»

Онколог рассказал об испытаниях ДНК-вакцины против рака

*Разработка генетической вакцины против злокачественных опухолей стартовала в минувшем году, сейчас препарат проходит клинические испытания, переносится пациентами хорошо и не вызывает побочных эффектов, рассказал известный белорусский онколог **Сергей Красный**.*

Варианты ранней диагностики онкозаболеваний, скрининговые возможности и новые операционные методики существенно расширились за последнее время, однако все равно выявляются пациенты в запущенных стадиях болезни, рассказал в замдиректора РНПЦ онкологии и медицинской радиологии имени Н.Н.Александрова, член-корреспондент НАН Сергей Красный.

По словам специалиста, в таких запущенных случаях основой для возможного лечения становятся молекулярно-генетические исследования, *«когда с помощью выявления тех или иных мутаций мы определяем чувствительность к конкретным химиопрепаратам, к целевым препаратам и назначаем пациенту индивидуализированное лечение».*

В качестве примера онколог привел совместный белорусско-американский исследовательский проект, начатый в 2020 году, по созданию генетической вакцины против злокачественных опухолей.

«В настоящее время проводится уже клиническая фаза исследований. Здесь включаются всего четыре локализации весьма агрессивных распространенных злокачественных опухолей – это рак молочной железы, рак желудка, поджелудочной железы и рак яичников. Средняя продолжительность жизни таких пациентов при стандартном лечении не превышает один год», – пояснил Красный.

Сейчас в исследовании участвуют 47 пациентов, вакцина переносится ими *«очень хорошо, не вызывает никаких побочных эффектов, и в настоящее время производится оценка непосредственной эффективности этого лечения»*, рассказал замдиректора РНПЦ, добавив при этом, что говорить об окончательных результатах исследования пока преждевременно.

«Я думаю, что мы это сможем сделать года через два, но уже сейчас вызывает весьма хорошие впечатления эффективность этой вакцины. Появились пациенты, у которых отмечена полная регрессия всех метастатических очагов. В печени, в костях, в легких исчезают опухоли, и появляется надежда на полное излечение, чего раньше при стандартном лечении вообще не было. Поэтому у нас весьма и весьма радужные надежды на эту генетическую вакцину», – рассказал Красный.

(Sputnik.by)

Заместитель директора по научной работе РНПЦ онкологии и медицинской радиологии им.Александрова Сергей Красный.

НА ЗАМЕТКУ

Как вести себя в кабинете следователя

8 советов адвоката Сергея Зикрацкого

Если вы думали, что вас это не касается, можете быть уверенным, что касается. Абсолютное большинство жителей нашей страны потенциально могут быть опрошены или допрошены сотрудниками правоохранительных органов. Почти у каждого есть родственник (друг, знакомый), который за последние 6 месяцев задерживался, а значит, и у вас могут захотеть уточнить какую-то информацию.

Пожалуйста, прочитайте и запомните эти советы. Это важно!

Совет первый. Вы имеете право на юридическую помощь адвоката

Вы вправе получить юридическую помощь адвоката всегда и везде. Да, совсем всегда и совсем везде. Кто бы и при каких обстоятельствах вас ни опрашивал/допрашивал, вы вправе требовать юридическую консультацию адвоката. Даже если вы в КГБ в 3 часа ночи, даже если вы на пограничной заставе в 300 километрах от Минска.

Статья 62 Конституции Республики Беларусь гарантирует каждому (!) право пользоваться юридической помощью адвоката в любой момент (!).

Вы можете заявить, что настаиваете на юридической помощи адвоката и не будете участвовать в опросе и допросе до того момента, пока вам не будет предоставлен адвокат.

Если у вас уже есть заключенный договор с адвокатом, можно требовать, чтобы приехал именно ваш адвокат. Если у вас нет договора с адвокатом, настаивайте, чтобы вам предоставили возможность заключить договор с адвокатом, в том числе дали возможность позвонить родственникам и друзьям, чтобы они заключили договор с адвокатом в ваших интересах.

Совет второй. Вы вправе не давать показания против себя и своих близких

Право не давать показания против себя должно трактоваться максимально широко. Это не только совершение вами каких-либо противоправных действий. Это совершение вами и вашими близкими любых действий. Например, вы вправе отказаться от вопроса об обстоятельствах знакомства с конкретным человеком, поскольку таким образом вы будете давать показания в том числе и о себе. Вы вправе не отвечать на вопрос о своих должностных обязанностях, поскольку это касается вас.

Вам могут напомнить об уголовной ответственности свидетеля за отказ от показаний и дачу заведомо ложных показаний. Помните, что ответственность за отказ от дачи показаний не касается случаев отказа от дачи показаний против себя и своих близких.

Совет третий. Вы вправе отказаться от участия в опросе

Сейчас будет немного теории, но она важна, чтобы понять суть ваших прав.

Вас могут вызвать в качестве свидетеля. Допрос в качестве свидетеля регулируется УПК. Перед допросом вам обязаны разъяснить ваши права иметь адвоката и не свидетельствовать против себя и своих близких (см. совет первый и совет второй).

Но очень часто граждан опрашивают не как свидетелей и не в рамках УПК. Так чаще всего делают ГУБОПиК, ДФР, РУВД. Такие опросы проводятся в рамках оперативно-розыскной деятельности. Закон об оперативно-розыскной деятельности дает право гражданам отказаться от участия в оперативно-розыскных мероприятиях (за исключением негласных).

Поэтому, как только вас вызвали (забрали, увезли) и решают с вами поговорить, уточните, в каком статусе вы находитесь. Если вы свидетель и будет допрос в рамках УПК, то вы имеете право не свидетельствовать против себя и своих близких (см. совет второй). Если же вы не свидетель, а будет проводиться опрос, то вы вправе вообще ничего не говорить. Более того, можете требовать, чтобы вас отпустили, поскольку участие в таких действиях должно быть исключительно добровольным.

Напомню, что совет первый (о юридической помощи адвоката) никто не отменял – при проведении оперативно-розыскных мероприятий вы также вправе требовать присутствия адвоката.

Совет четвертый. Вы вправе не сообщать пароли от телефонов, компьютеров, электронной почты и аккаунтов в соцсетях

На самом деле это право прямо вытекает из права не давать показания в отношении себя и своих близких. Я просто его выделил отдельно в силу большой значимости информации, которая закрыта паролем. Подумайте 10 раз, прежде чем рассказать пароль сотрудникам правоохранительных органов.

Совет пятый. Не торопитесь с ответами на вопросы, отвечайте четко

Если вы решили давать показания – не торопитесь отвечать на вопрос. Повторите вопрос в уме, сформулируйте в уме ответ на вопрос и только после этого озвучьте его. Ответ на вопрос должен содержать только ту информацию, которую у вас просили. Не стоит рассказывать что-то подробно (если только вы осознанно не свидетельствуете против своего подельника). Бывали случаи, когда подробные ответы на вопросы и рассуждения на общие темы давали правоохранительным органам ту информацию, которую они вообще не планировали получить в рамках опроса/допроса.

Совет шестой. Внимательно читайте документы, исправляйте неточности и делайте замечания

Все ваши показания должны быть четко, корректно и правильно зафиксированы. По возможности дословно. Если что-то зафиксировано неточно – исправляйте. Если какие-то ваши слова не отражены в протоколе – требуйте дополнения протокола. Вам могут сказать, что это неважно, вам могут сказать, что тут записано правильным языком и т.д. Но это на самом деле важно и должно быть зафиксировано именно теми словами, которые вы говорили. Настаивайте! Если эти ваши фразы не появились в протоколе или отражены неверно – исправляйте и дописывайте их сами и заверяйте своей подписью.

Если вы подписываете какой-либо документ – можете сделать любые замечания, которые у вас были все это время. Вы просили адвоката, а вам его не предоставили – укажите на это. Вы просили стакан воды, но вам не дали – зафиксируйте. Вам надо было позвонить родным, но вам сказали, что вы не имеете права на звонок, – пишите. У вас болела голова, живот, вы переживали за свою собаку – делайте отметку в протоколе. Вы даже не понимаете, как это может быть важно. Просто поверьте и не бойтесь делать замечания, исправления и пометки в документах, прежде чем их подписать.

Совет седьмой. Запоминайте вид процессуального действия, должности и ФИО сотрудников

Я знаю, что это сложно. Но это точно так же и очень важно. Запомните как минимум название документа, который вы подписываете, и название органа, который проводил действие. Попросите лист бумаги и ручку, чтобы это записать. Вы имеете на это право. Точно так же, как имеете право делать любые пометки во время процессуальных действий. Если вам не дали бумагу и ручку, если вам запрещают делать пометки – указывайте на это в протоколе, прежде чем поставить свою подпись.

Совет восьмой. Отключите эмоции, включите голову

Это, пожалуй, сложнее всего.

Вы окажетесь в окружении, в котором не бывали ранее. Вам будет страшно из-за неопределенности.

Люди, которые вас будут окружать в этот момент, будут делать всё, чтобы это состояние сохранялось у вас максимально долго.

Они будут приходить и уходить. Они будут говорить много непонятных слов. Они будут называть номера статей и сроки. Некоторые могут давить, некоторые могут угрожать, другие будут улыбаться. Они будут говорить, что хотят помочь вам.

Помните, эти люди не могут быть вашими друзьями. У вас с ними точно разные цели.

Я знаю кучу примеров, когда в обмен на нужные показания сотрудники правоохранительных органов обещали сразу отпустить и не проводить обыск в доме у престарелых родителей, а по итогу после получения этих показаний сразу везли на обыск и «закрывали» на 72 часа.

Поэтому постарайтесь отключить эмоции. Постарайтесь думать головой. Попросите стакан воды. Успокойтесь. Если рядом есть адвокат – поговорите с ним еще раз. Он единственный, кто точно играет в вашей команде. Если адвоката нет – требуйте присутствия адвоката (см. совет первый).

Помните, что бы вам ни говорили – за стенами и воротами этого учреждения есть ваши близкие, знакомые и друзья. Они любят вас и переживают за вас. Они готовы сделать всё, чтобы вам помочь. И они обязательно вам помогут. Ваша задача сохранять самообладание, выдержку, думать головой и не руководствоваться эмоциями.

СТАРОНКІ ЖЫЦЦЯ

Адзінокі народны паэт і дом у лесе

Тое, што створана Якубам Коласам, геніяльным мастаком слова, ведаюць многія, бо ён, народны паэт Беларусі, – хрэстаматыйны. Па яго літаратурнай спадчыне, дзе ўзвышаюцца яскравыя вяршыні нацыянальнага духу – паэмы «Новая зямля» і «Сымон-музыка», школьнікі пішуць сачыненні, студэнты – дыпломныя працы, аспіранты і навукоўцы – дысертацыі, манаграфіі. А вось пра тое, як жыў, як працаваў, з кім сябраваў, дзе бываў, як пачуваўся народны паэт Беларусі ў пэўных акалічнасцях, ведае абмежаванае кола чытачоў. Між тым існуе эпісталярная спадчына Песняра. І дзякуючы ёй шмат можна ўведаць, як кажуць, з першых вуснаў.

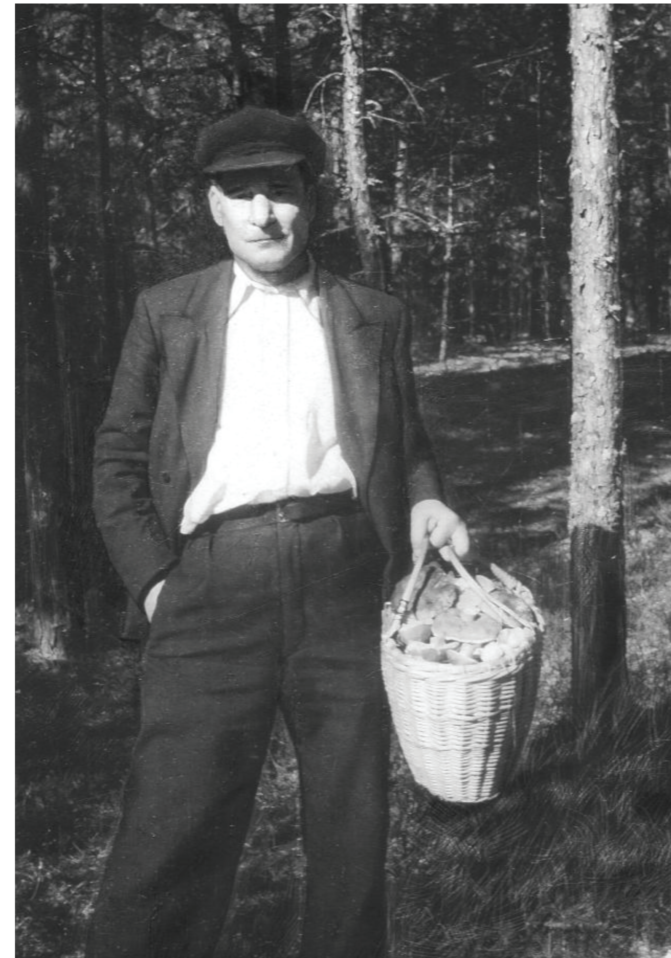

Чытаючы і перачытваючы шматлікія лісты класіка да вядомых людзей, сваякоў, сяброў і землякоў, я не мог не заўважыць, што ён, Якуб Колас, актыўны творца, акадэмік, заслужаны дзеяч навукі Беларусі, народны дэпутат, словам, чалавек, дужа заняты не толькі творчай, а і грамадскай дзейнасцю, чалавек, які знаходзіўся ў гушчы культурнага і асветнага жыцця, пачуваўся адзінокім. У лісце да П.Ф.Глебкі, датаваным 5 лютага 1940 года, ён злёгку папракае яго, свайго даўнейшага вучня, што той не здагадаўся пазваніць, быццам забыўся, што *«ёсць на свеце адзінокі дзядзька Якуб».*

Варта сказаць, што ў той час яшчэ жывая была паэтава жонка – Марыя Дзмітрыеўна, якую, кахаючы, шануючы, ён называў *«мой самы лепшы ў свеце друг»*. А калі ёсць такі *друг*, то, здавалася б, адчуваць сябе адзінокім проста немагчыма. Падкрэслю: здавалася б. Тут жа і дадам: з пазіцыі абывацеля. Бо сапраўдны творца непазбежна адзінокі хоць бы ўжо таму, што часцей за ўсё знаходзіцца сам-насам з пачуццямі і думкамі сваімі. Падумалася: невыпадкова адзін з мноства псеўданімаў нашага знакамітага творцы – К.Адзінокі.

Ды зразумелая адзінота не толькі паэта-генія, а і адзінота паэта-чалавека, асабліва пасля таго, як ён страціў жонку (Марыя Дзмітрыеўна памерла 11 мая 1946 года), і калі ўсё больш пачалі дапякаць яму хваробы. У лісце да П.У.Броўкі 12 чэрвеня 1950 года ён піша: *«Я страціў сон, хоць яго ў мяне ніколі і не было. Я ледзь-ледзь поўзаю па зямлі, як той клешч, што напіўся з сабачага вуха»*. Яму ж, Петрусю Броўку, у лістападзе таго ж года не менш вобразна малюе стан свайго здароўя: *«Мае лёгкія – гнілая торба, на якой то там, то сям сяды-тады загараюцца вандроўныя балотныя агні... Спіна мая так зрэзана банкамі, усё роўна як бы мяне ссеклі бізунамі польскія гайдукі»*.

Якуб Колас усё часцей трапляе ў санаторый «Барвіха», што пад Масквой, і ў “крамлёўку” (крамлёўскую бальніцу), яго скаргі на старасць ды благое здароўе пачашчаюцца. Так, у лісце да Н.І.Загурскай-Паддубнай 23 лютага 1951 года ён прызнаецца: «...*зараз я – старычына, пазнаўшы ўсю гарэчу старасці, часта занепадаю, хварэю. З 1946 г. я пачаў хварэць на запаленне лёгкіх. Хварэў разоў 15»*. А ў сакавіку таго ж года, звяртаючыся да яе ж, Ніны Загурскай-Паддубнай, як бы апраўдваецца: *«Я колісь быў здаровы і крэпкі. У мяне быў надзіва моцны арганізм, а вось стаптаўся...»* І з уласцівай яму далікатнасцю просіць: *«Даруйце, што пішу пра невясёлыя рэчы»*. У адным з лістоў да П.Ф.Глебкі Колас жаліцца: *«Кепска... з нагамі: не хочуць хадзіць»*. А ў лісце да А.М.Лойка пра стан свайго здароўя піша больш падрабязна: *«У нагах звузіліся крывяносныя сасуды, адгэтуль і ногі баляць пры хадзьбе, усё роўна як калёсы на непамазанай восі. Апроч таго, у мяне так званая гіпертанія – павышаны ціск крыві. Прыходзіцца сяды-тады ставіць п'яўкі»*. *«Удивительно тоскливо болеть: так скучно, так одиноко!»* – гэта словы, адрасаваныя Сяргею Гарадзецкаму, рускаму паэту, у адным з многіх пісьмаў да яго.

Патрыёт Беларусі, чалавек сардэчны і эмацыйны, Якуб Колас перажываў тугу па родных мясцінах і людзях. Пасылаючы з падмаскоўнай “Барвіхі” 19 студзеня 1951 года ліст да П.Ф.Глебкі, ён прызнаецца ў любові да людзей: *«Занудзіўся я па сваіх Петрусях, па Міхалу, Кандрату* (гэта значыць, па Глебку, Броўку, па Лынькову і Крапіве. – **В.Ж.**) *і па ўсіх добрых чалавеках, не кажу ўжо аб чалавечыцах»*.

Вялікі творца і ў эпісталярным жанры, як бачым, застаецца арыгінальны і ў той жа час даступны, зразумелы і заўсёды чалавечны. Пра што б ні апавядаў адметны майстра слова, якую б сур'ёзную праблему ні закранаў, ён пакідаў і месцейка для ўсмешкі. Адзін з лістоў да М.Ц.Лынькова, датаваны 22 лютага 1953 года, пачынаецца так: *«Дарагім маім прыяцелям Міхалу і Зосі Лыньковым пісьмо ад старога многапакутнага Якуба»*.

Смутак па родных мясцінах і людзях падмацоўваецца лячэннем, якое так надакучае! Паэт шчыра дзеліцца сваім пачуццём: *«Жывучы ў «Барвісе», я ўспамінаю каралішчавіцкую тундру, і яна мне цяпер мілей за «Барвіху», бо там чалавеку жыць вальней: там няма дактароў. Мне ж тут дактары не даюць спакойна дыхаць»*. Пасля кароткага апісання санаторных пакутаў прыводзіцца выснова: *«Пасля адпачынку ў санаторыі, як відаць, прыйдзецца паехаць у «тундру» адпачыць ад адпачынку»*.

Што да Каралішчавіцкага лесу, дзе знаходзіўся Дом адпачынку пісьменнікаў, то пра яго класік адзываўся заўсёды ў негатыўным плане, называючы тундрай, дзікім лесам, дзе шмат гадзюк ды камароў. Калі ў адным з пісьмаў ён паведамляў Сяргею Гарадзецкаму, што другі дзень знаходзіцца ў Каралішчавічах, то заўважыў: *«Вернее было бы назвать «Комарыщевичи»*. Больш за тое, у ліпені 1955 года ў пісьме да Я.С.Мазалькова паэт выказаўся катэгарычна: *«Место здесь плохое. Пожалуй, худшего не найдешь в Белоруссии»*.

Тым не менш Якуб Колас даволі часта там бываў – працаваў і адпачываў. У ліпені 1954 года менавіта ў Каралішчавічах была завершана трэцяя кніга палескіх аповесцяў. Ён любіў цішыню і спакой, што і знаходзіў у гэтай мясціне. Яшчэ памянёны лес, дзе пераважаюць яліны, быў багаты на баравікі, а іх народны Пясняр надта любіў збіраць. Адсюль Колас не раз браў накіраванне на возера Нарач, якое дужа яму падабалася. *«Изумительно красиво это озеро! Пленительно-красивы его берега: могучие сосны, песчаные пляжи, отмели»*, – пісаў ён Сяргею Гарадзецкаму 21 ліпеня 1954 года. А крыху раней, 10 ліпеня, у пісьме да таго ж Гарадзецкага як бы скардзіўся: *«Отдыха у меня нет. Каждый день засыпают письмами-жалобами – все, кому только не лень»*.

У вечных клопатах өператамляўся геній. Тут жа, у Каралішчавічах, ён у сваё няпоўныя 70 гадоў у пісьме да М.М.Прозаравай не ўтойваў: *«Я уж дряхлею. Чувствую всемирный закон тяготения к земле»*.

Васіль ЖУКОВІЧ,
пісьменнік.

КАЛОНКА АЛЕСЯ НЯЎВЕСЯ

Што рабіць, калі штаны ёсць увогуле адны?

Міліцыянеры затрымалі жыхарку Гродна, на якой былі апрануты штаны польскай вытворчасці з чырвона-белымі лампасамі. Суд аштрафаваў маладую маці дваіх дзяцей на 580 рублёў.

Палякі ёй даліся ў знакі.
А ў чым жа вінныя яны?
Пашылі некалі палякі
І прадавалі ў нас штаны.
Штаны, канешне, не каўбасы,
Аднак купіла іх яна.
Чырвона-белыя лампасы,
Што пралягалі ўздоўж сцягна,
Раней нікога не здзіўлялі,
Калі яна была ў штанах.
А паплылі пратэстаў хвалі –
Ёй давялося зведаць жах.
Калі па вуліцы жанчына
Ішла з сяброўкай, дык “мянты”
Да іх прысталі беспрычынна:
– Штаны не тыя носіш ты!
– А мне ў штанах такіх няблага –
Яны сядзяць на мне як след…
– Лампасы ў іх пад колер сцяга,
З якім выходзяць на пікет.
Твае штаны нясуць пагрозу –
Іх бачаць людзі, што вакол.
Дык трэба нам, на добры розум,
Належны скласці пратакол.
І склалі. Ды здалося – мала.
І ў міліцэйскай галаве
Фантазія запанавала:
“Пікетчыцца” яшчэ крычала,
Што Беларусь, маўляў, жыве…

***

Даводзіцца на Беларусі
Вар’яцтва бачыць зноў і зноў.
Бадай, улада нас прымусіць
Хадзіць наогул без штаноў.

Хоць не купаемся ў раскошы, ніхто не ўзяў чужыя грошы

У прыбіральні на аўтазапраўцы ў Лепелі мужчына пачапіў на вешалку сумачку, у якой было 3000 долараў, а забраць забыўся. Калі ўжо ад’ехаў ад аўтазапраўкі 30 кіламетраў, дык пазваніў дыспетчарцы. Тая паведаміла, што сумачкі на месцы няма. Высветлілася, што ў прыбіральні пабывала мноства людзей, і толькі адзін злыдзень паквапіўся на чыжыя грошы. Яго знайшлі…

Калісьці імператар Рыма
(Імя яму – Веспасіян)
Напампаваў казну грашыма,
Нагрэўшы простых грамадзян:
Хоць стаў аб’ектам для сатыры
І не адзін пачуў папрок,
Ды, выбачайце, на сарціры
Наклаў бязлітасны аброк.
Усю грамадскасць агарошыў,
Калі з “душком” эдыкт такі
Тлумачыў ён: “Не пахнуць грошы!”
Застаўся выраз на вякі,
А ўсе зладзеі-прайдзісветы
Яго абралі за дэвіз.
…Зусім магчыма, дзядзька гэты
Не трапіў бы ў ганебны спіс,
Ды не ўстрымаўся ад спакусы –
Ад падарунка сатаны
(З ім не сябруюць беларусы,
Здаўна набожныя яны).
А пачалося ўсё з сарціра.
У гэтых сховішчах няма
Ніякіх скарбаў, скажам шчыра,
Апроч народнага дзярма.
Аднак здараецца парою,
Што можна скарб і там знайсці.
Дык вось і нашаму “герою”,
Лічыў, пашэнціла ў жыцці.
Убачыў сумачку. Даляраў
У ёй “нямерана” было –
Пра столькі нават і не марыў.
Хоць грошы ўкрадзеныя – зло
(Быў запавет найстрогі дзедаў,
І пачарпнуў нядаўна з кніг),
Ды быццам ён таго не ведаў
І ў той жа міг прысвоіў іх.
Схапіў і даў, як кажуць, драла.
Нам на яго зважаць не след.
Цікава, што людзей нямала
Прайшло праз гэты туалет…

***

Дык што ж у якасці маралі?
Мы звыклі кланяцца рублю,
І тым не менш на ўзнёслай хвалі
Выснову гэткую раблю:
Усё-ткі люд у нас харошы –
Ад дзеда і да смаркача:
Хоць не купаемся ў раскошы,
Аднак ніхто чужыя грошы
Не сцібрыў, злыдня апрача.

ИНТЕРЕСНО ЗНАТЬ

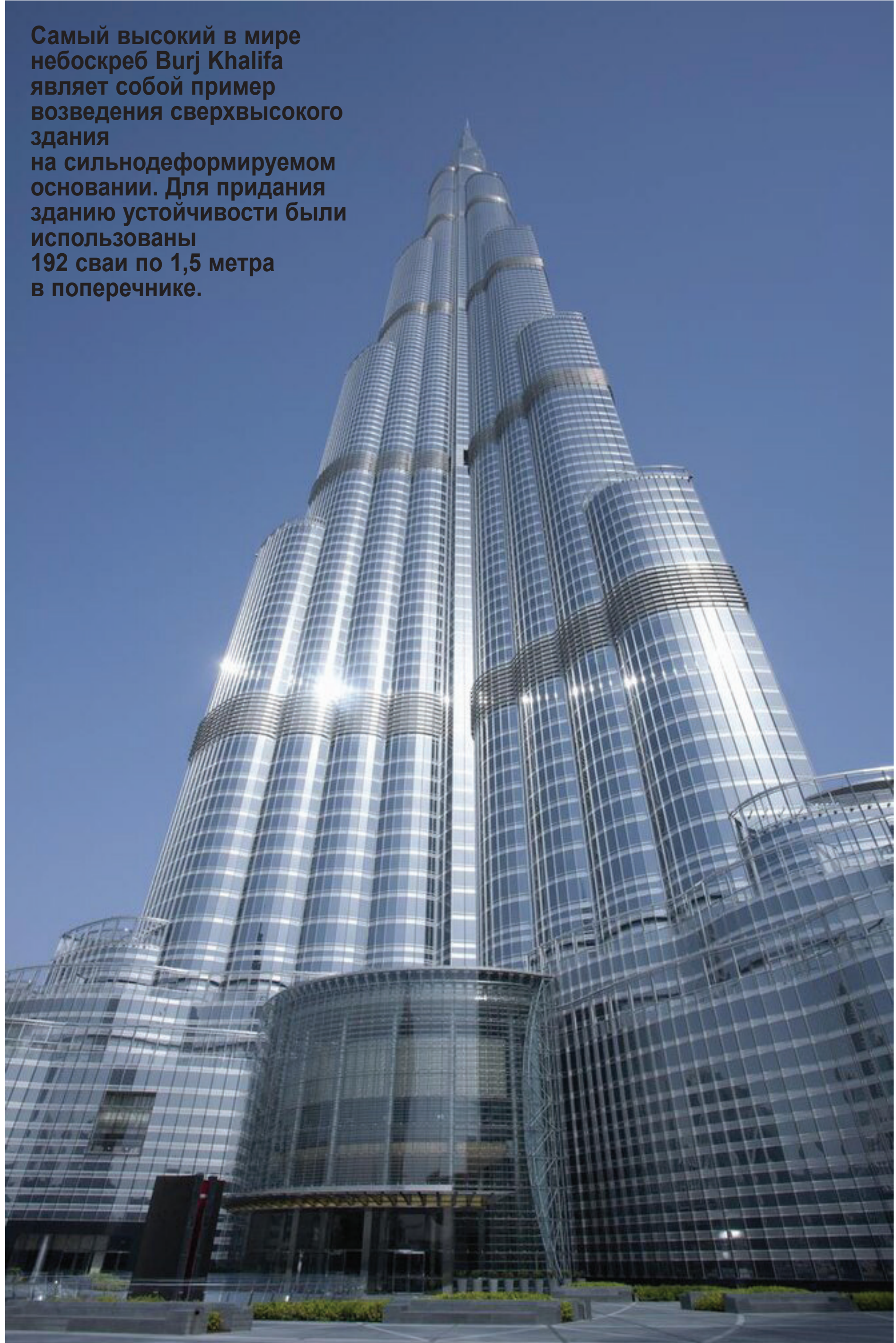
Почему не падают небоскребы

Небоскребы стали строить когда-то из желания сэкономить в американских городах стремительно дорожавшую землю. Сейчас это соображение, похоже, давно не является решающим.

Сверхвысокие здания в наши дни воздвигают с иной целью – показать богатство, мощь, амбиции. Однако будь гонка небоскребов хоть тысячу раз ярмаркой тщеславия, их возведение не перестанет быть сложнейшей инженерной проблемой.

Когда рассказывают об очередном рекордно высоком сооружении, обычно говорят о том, что вздымается над землей. Конечно же, о высоте, количестве этажей и лифтов, смотровых площадках, с которых видно полмира, и о том, например, как доставить воду на сто-какой-нибудь этаж, чтобы водопровод при этом не разорвало от огромного давления в трубах. Меньше говорят о подземной части, хотя вопрос о том, как гигантские, почти километровые, «иглы» вроде построенной Burj Khalifa или строящейся Kingdom Tower – держатся в грунте, весьма интересен. Почему они не падают, почему не проваливаются в грунт и как выдерживают колоссальные ветровые нагрузки?

Чтобы разобраться в технологии сооружения оснований для небоскребов, портал «Популярная механика» обратился в московский институт «Горпроект», занимающийся, в частности, проектированием высотных зданий. Нашим консультантом любезно согласилась выступить руководитель конструкторского отдела ЗАО «Горпроект», кандидат технических наук **Елена Зайцева**.

Самый высокий в мире небоскреб Burj Khalifa являет собой пример возведения сверхвысокого здания на сильнодеформируемом основании. Для придания зданию устойчивости были использованы 192 сваи по 1,5 метра в поперечнике.

Здесь вам не Манхэттен

«Основным моментом при проектировании фундамента высотного здания является, безусловно, высокая нагрузка, передаваемая сооружением на основание, – говорит Елена Зайцева. – *Необходимо различать понятия «фундамент» и «основание здания». Под фундаментом понимают часть здания (нижние конструкции – плита, свайный ростверк, сваи и т. д.), которая передает нагрузку от сооружения на грунт. А под основанием понимают массив грунта, в котором возникают дополнительные напряжения и осадки в результате воздействия на него здания через его фундамент. Задача состоит в том, чтобы правильно оценить и спроектировать основание и фундамент. Основная сложность возникает в связи с тем, что высота здания большая, а площадь передачи нагрузки на основание по отношению к высоте сооружения мала. Это приводит к высоким напряжениям как в самой конструкции фундамента (большие изгибающие моменты и значительная продавливающая нагрузка от стен и колонн), так и в основании (фундамент-грунт)»*.

Таким образом, от характеристик грунта напрямую зависит конструкция фундамента. Известно, что в самом знаменитом парке небоскребов – на острове Манхэттен – скальный грунт находится у поверхности, что значительно облегчило работу проектировщиков. Достаточно было расчистить ровную площадку – и на нее можно ставить фундамент в виде толстой плиты из армированного бетона.

Однако в наши дни чемпионат по сверхвысотному строительству происходит в другом уголке мира – на Аравийском полуострове. В Объединенных Арабских Эмиратах стоит самый высокий небоскреб Burj Khalifa в мире (828 метров), и готовится возведение другого монстра высотой в 1007 метров – Kingdom Tower в Саудовской Аравии. Последний хотели сделать высотой в милю (1609 метров), но геологи сказали решительное «нет» – грунт не выдержит. Аравия – пустыня, сформированная донными отложениями древнего океана, то есть состоящая преимущественно из песчаных пород. Только на глубине встречаются относительно твердые породы типа известкового скалистого грунта. Этот фактор приходилось учитывать чикагскому архитектору Эдриану Смиту, главному творцу аравийских чудес, и другим авторам проектов небоскребов на песке.

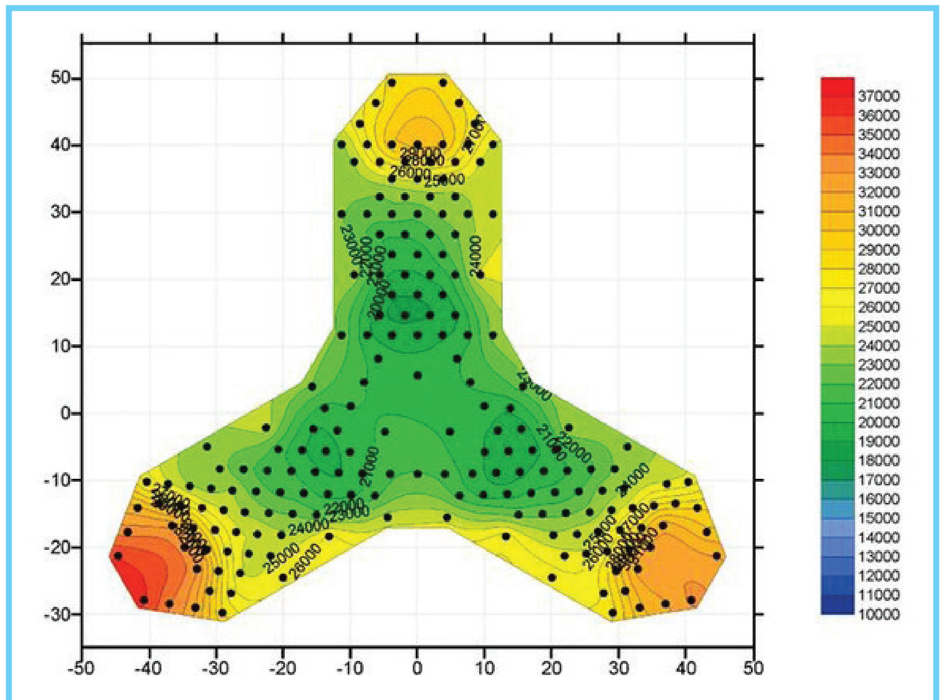

Схема показывает распределение нагрузки на плиту фундамента. Желтым и коричневым выделены зоны наибольших вертикальных нагрузок. Они приходятся на крылья, выполняющие роль контрфорсов.

Держась за недра

Фундамент Burj Khalifa был разработан как свайно-плитный. Плита толщиной 3,7 м являет собой нечто вроде цветка с тремя лепестками, что отражает общую конструкцию здания, состоящую из центрального шестигранного ядра и трех крыльев, выполняющих роль контрфорсов (вертикальных подпирающих конструкций). Это придает зданию большую жесткость на боковую нагрузку и кручение. Плиту решено было опереть на 192 сваи диаметром 1,5 и длиной 43 метра. Сваи под небоскребы в большинстве случаев являются буронабивными, то есть изготавливаются путем бурения скважин нужных диаметра и глубины и последующего их заполнения элементами арматуры и бетонным раствором.

Иногда сваи пронизывают слои мягкого грунта и достигают на определенной глубине твердой скальной породы, давая твердую опору фундаменту. Но в Аравии даже на глубине 50 метров породы мягкие, с низкой степенью цементации. Сваи, подпирающие плиту фундамента, являются по сути «висячими», то есть нагрузка от здания передается верхним слоям грунта через плиту и нижним – в основном через трение поверхностей сваи и грунта. Интересную инженерную проблему пришлось решать при строительстве куала-лумпурских башен-близнецов – Petronas Towers. Под местом их будущего фундамента присутствовал твердый скальный грунт, но в виде довольно крутого склона. Была возможность выбрать вариант со сваями, опирающимися на скалу, но тогда одни из них были бы совсем короткими, а другие – намного более длинными. Проектировщики опасались, что под весом зданий более длинные сваи со временем сожмутся и их длина существенно сократится, в результате чего возникнет крен. В конце концов было решено перенести строительство туда, где скальный грунт не подходил близко к поверхности, и поставить небоскребы на «висячих сваях».

Бетон отлично работает на сжатие, но не так хорошо – на растяжение и изгиб. *«При возведении фундаментов используют железобетон, включающий в себя стальную арматуру и тяжелый бетон,* – объясняет Елена Зайцева. – *Плиты армируются горизонтальными сетками, воспринимающими изгиб, а нагрузки на сжатие принимает на себя бетон. Диаметр стальной арматуры в плитах достигает 40 миллиметров, но в сваях могут использовать специальную арматуру и большего диаметра»*. Таким образом, сверхвысокое здание передает вертикальную нагрузку и изгибающие моменты основанию через плитный или плитно-свайный фундамент. Но как происходит крепление самого здания к фундаменту?

Непрерывная связь

«В настоящее время, если речь идет о высотных зданиях, соединение непосредственно конструкций здания с плитой или ростверком (балкой, распределяющей нагрузку на сваи) выполняется по жесткой схеме, – говорит Елена Зайцева. – *Из плиты делаются выпуски арматуры в местах опоры на нее вертикальных конструкций таким образом, чтобы они совпадали с арматурой этих конструкций. Впоследствии при бетонировании стен и колонн арматура плиты и конструкций соединяется, образуя непрерывную связь. Это позволяет небоскребу иметь надежный «якорь», куда будет передаваться горизонтальная нагрузка, возникающая при порывах ветра или сейсмических толчках, оказывающих сдвигающее воздействие. Что же касается соединения свай с ростверком, то здесь возможно шарнирное соединение, когда арматура сваи не заводится в плиту ростверка, или жесткое, когда не только арматура, но и часть головы сваи заводится в плиту. В первом случае от здания передаются только вертикальные нагрузки на сваи, во втором – также и изгибающий момент»*.

Если подойти к стройплощадке, на которой только приступают к возведению небоскреба, мы не увидим ни свай, ни плиты. Скорее всего, перед нами будет зиять огромная яма: в любом, даже самом высоком небоскребе проектируются подземные этажи, а потому строительство начинается с рытья котлована. Чтобы котлован, откосы которого могут составлять 5–10 и более метров, не обвалился, возводятся ограждающие конструкции из шпунтовых свай (обычно они делаются из металла) или в виде «стены в грунте». И лишь в дне котлована будут буриться скважины под буронабивные сваи, а потом там же будет отлита плита, которая станет главной невидимой снаружи опорой небоскреба.

ПА-ЗА ГУЛЬНЁЙ

з Алесем СІВЫМ

Людзі на балоце

Днямі ў Нацыянальным алімпійскім камітэце адбылося сумеснае пасяджэнне калегіі Міністэрства спорту і турызму і выканкама асацыяцыі “Беларуская федэрацыя футбола”.

“Узровень, на які скаціўся наш футбол, – бардак і балота!” – эмацыйна ахарактарызаваў стан спраў у гэтай галіне міністр спорту і турызму **Сяргей Кавальчук**, і старшыня федэрацыі **Уладзімір Базанаў** ад гэтых слоў, відаць, нервова заварушыў бровамі.

“З 1 студзеня ў футбола новае жыццё, – працягваў разнос Кавальчук. – *Ён перастаў быць у спісе прыярытэтных відаў спорту. Гэта не значыць, што футбол наогул перастае дацыравацца з боку дзяржавы, але фінансаванне скароціцца на 70 працэнтаў. І гэта балюча ўдарыць па бюджэтах нашых клубаў. Трэба будзе пераглядаць кантракты.*

Калі раней чалавек за 30 тысяч беларускіх рублёў у месяц прайграваў на сваім полі малдаванам, то зараз няхай за суму ў тры разы меншую паспрабуе абыграць саперніка значна больш сур’ёзнага. Не падабаецца такая пастаноўка пытання – калі ласка, няхай адпраўляецца туды, дзе яго ацэняць вышэй. Час ільгот спыняецца”.

Акрамя таго, чыноўнік давёў, што кожны клуб павінен прынесці ў бліжэйшы час план развіцця на сезон з разлікамі па выдатках і памерамі выплат па кантрактах.

Больш за тое! З гэтага года беларускім футбольным клубам з дзяржаўным фінансаваннем забаранілі праводзіць вучэбна-трэніровачныя зборы за мяжой, як гэта было раней, так што пра зімовыя трэніроўкі ці спарынгі ў якой-небудзь Турцыі застаецца толькі марыць. Маўляў, і “*на роднай зямлі створаны ўсе ўмовы для падрыхтоўкі да футбольнага сезона*”. Праўда, могуць быць выключэнні, і калі Мінспорту праявіць літасць, то дазволіць замежны збор. Складваецца ўражанне, што сёння чыноўнікі як быццам машыну часу пабудавалі, і ўсе вярнуліся ў старыя часы з жалезнай заслонай на мяжы.

Дарэчы, кіраўнік федэрацыі Уладзімір Базанаў пакорліва пагадзіўся з крытыкай: “*Ніводная з пастаўленых задач нацыянальная каманда не выканала. Не лепш на еўраарэне паказалі сябе клубы. Гэта азначае, што ў нас не хапае кваліфікаваных футбалістаў*”.

Прабачце, калі гэта так, то чаму тады былы ваенны камісар Брэсцкай вобласці і экс-дэпутат Палаты прадстаўнікоў Уладзімір Базанаў і яго памочнікі ў федэрацыі па-ранейшаму сядзяць у сваіх крэслах? Менавіта гэтыя “людзі на балоце” павінны былі кіраваць і працаваць на развіццё футбола, а не на яго дэградацыю. Не атрымалася? У такім выпадку яны першыя павінны былі не апраўдвацца, а напісаць заявы аб звальненні і шукаць новае месца працы.

Не, тут працуюць іншыя схемы. Усе пакорліва пагаджаюцца з крытыкай начальства, самі крытыкуюць іншых, апускаюць вочы долу, але з цёплага месца – ні нагой.

Дарэчы, вельмі добра адказаў Кавальчуку былы варатар зборнай Беларусі па футболе **Генадзь Туміловіч**, які заўсёды мог разануць праўду-матку любому высокаму начальніку, не зважаючы на рангі.

“Даю падказку, – звярнуўся Туміловіч да міністра спорту. – *Больш за 20 гадоў кіраўнікамі футбола былі: Фёдараў – лётчык, Нявыглас – разведчык, Румас – банкір, Базанаў – артылерыст. Пытанні ёсць? Вы, хлопцы, сабраліся б дружна – і на… са спорту, да заходніх межаў, дзе гусеніцы танкаў ляскаюць”*.

У такім выпадку кажуць: не ў брыво, а ў вока. Калі галава гнілая, то такая рыба ўжо не паплыве.

Адрас рэдакцыі: 220030 Мінск, вул.Энгельса, 34а.
Прыёмная: тэл./факс (017) 328-68-71.
Рэкламны аддзел (017) 328-66-09.
nvonlineinfo@gmail.com
http://www.nv-online.info
Падпісныя індэксы:
63222 – для індывідуальных падпісчыкаў,
632222 – для прадпрыемстваў і арганізацый.
Заснавальнік, выдавец і галоўны рэдактар Іосіф Паўлавіч СЯРЭДЗІЧ

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі сродку масавай інфармацыі №947 ад 6 студзеня 2010 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь (пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі №224 ад 6 сакавіка 2000 г.).